

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Jiří Ježek

Speaker dolní komory britského parlamentu

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Jiří Ježek**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Blanka Říhová, CSc.**

Rok obhajoby: **2014**

Bibliografický záznam

JEŽEK, J. (2014). *Speaker dolní komory britského parlamentu*. Praha. Diplomová práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc.

Abstrakt

Bakalářská práce „*Předseda dolní komory britského parlamentu*“ je koncipována jako jednopřípadová studie významného aktéra politického systému Spojeného království a zároveň nejvyšší autority britského parlamentu – speakera House of Commons. V rovině deskriptivní se práce zaměřuje na speakerovy pravomoci a povinnosti, stejně jako na objasnění některých specifických aspektů, mezi které patří zejména speakerova nadstranickost a neutralita. V rovině analytické jsou pak mimo jiné zkoumány dopady reforem a historických precedentů na současnou podobu úřadu. Obsáhle se práce věnuje i procesu volby speakera, která je v mnoha ohledech silně spjata s tradičním a zvykovým právem. Práce průběžně odkazuje na konkrétní příklady z praxe, díky kterým je možné posoudit, jak jsou často velmi obecná pravidla ve skutečnosti aplikována. V neposlední řadě je zkoumáno, jak je v praxi řešena kolize mezi výkonem mandátu poslance a nadstranického speakera. Práce se rovněž zabývá problematikou odvolatelnosti speakera a jeho politické aktivity po ukončení mandátu. Vzhledem ke skutečnosti, že kromě několika málo britských publikací (o české literatuře nemluvě) nebylo toto téma doposud komplexněji zpracováno, je základním cílem této práce odpovědět na to, kdo je to speaker.

Abstract

Bachelor thesis “*Speaker of the House of Commons*” is developed as a case study of the important actor of the British political system and the highest authority of the UK’s parliament – the Speaker of the House of Commons. In descriptive terms, the thesis is focused on speaker’s competences and duties as well as on explanation of many specific aspects like speaker’s impartiality. Impacts of reforms and historical

precedents on a contemporary set-up of the speakership are examined in analytic terms. The work is extensive focused on speaker's election which is deeply connected with tradition and common law. The thesis continuously refers to empirical reality in order to explain how general rules are applied in practice. Last but not least, the work examined a collision between the office of MP (Member of the Parliament) and the office of the Speaker. The thesis is also focused on whether the Speaker can be recalled and what is speaker's political activity after leaving office. Due to lack of publications that comprehensively refer to this topic (not to mention Czech literature), fundamental aim of the bachelor thesis is to explain who the Speaker is.

Klíčová slova

Předseda dolní komory britského parlamentu, Velká Británie, parlamentarismus, House of Commons, Speaker's Office, speaker

Keywords

Speaker of the House of Commons, Great Britain, parliamentarianism, House of Commons, Speaker's Office, Speakership, Chairman of the lower chamber

Rozsah práce: 93 114 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14. 5. 2014

Jiří Ježek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval paní Prof. PhDr. Blance Říkové, CSc. za vedení mé práce. Poděkování patří také Rt hon Johnu Bercowovi, speakerovi House of Commons, který mi poskytl cenné informace pro tuto práci. V neposlední řadě bych rád poděkoval i Dr. Marku Stuartovi, který mi setkání s Johnem Bercowem zprostředkoval.

Institut politologických studií
Teze bakalářské práce

Jiří Ježek, 2. ročník, IPS

24. 4. 2013

Téma práce: Speaker dolní komory britského parlamentu

Anglicky: Speaker of the House of Commons

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc.

Podpis:

Výběr tématu:

V této práci bude detailně prozkoumán institut předsedy dolní sněmovny britského parlamentu (Speaker of the House of Commons). Spojené království je naprosto ojedinělý typ politického systému s celou řadou fenoménů, jejichž kombinaci nalezneme pouze zde. Jedním ze zásadních prvků parlamentu je unikátní postavení jejího předsedy (speakera). V této bakalářské práci se zaměřím jak na historický vývoj tohoto aktéra, tak zejména na jeho současné pravomoci a reálné postavení v systému.

Zamýšlená metoda a výzkumná otázka:

Práce si klade za cíl vysvětlit specifika, kterými se speaker vyznačuje. Jsou jimi například autoritativní řízení komory, striktní nestrannost, specifika reprezentování zájmů obvodu speakera a jeho volba, délka mandátu, etc. S ohledem na nedostatek publikací, které by toto téma uceleně popisovaly, budou fakta a souvislosti čerpána převážně z primárních zdrojů, zejména pak z parlamentních dokumentů. Cílem tohoto postupu je sestavit ucelený soubor faktů, který umožní pochopit význam pozice speakera v dolní komoře. Pro lepší ilustraci výjimečné pozice předsedy dolní sněmovny britského parlamentu bude na závěr tento aktér krátce komparován s postem Speakera Sněmovny lordů.

Hypotézy:

Na základě primárních dokumentů a dalších odborných textů budou níže uvedené hypotézy verifikovány popřípadě falsifikovány. Pravomoci speakera jsou z drtivé části založeny na tradici a zvycích, které jsou všeobecně akceptovány. Kodifikované normy dávají speakerovi menší kompetence, než jakými (díky zvykovému právu) fakticky disponuje. speaker je zejména mravní autoritou, ze které čerpá svou legitimitu. I přes svou nestrannost má možnost ovlivnit svým zásahem do jednání legislativní proces. Z pozice speakera nebyl nikdo sesazen prostřednictvím neobhájení sněmovního mandátu.

Osnova:

Úvod

- Parlament – vznik a vývoj suveréna moci;
- House of Commons – rozhodující aktér v systému
- Významní aktéři komory – Leader of The House, Opozice Jeho Veličenstva, speaker

Speaker – definice aktéra

- Předseda a mluvčí dolní komory, nejvyšší autorita
- Historický exkurz, vznik institutu

Pravomoci Speakera

- Kodifikované / zvykové kompetence a jejich využívání v praxi

Volba a trvání mandátu speakera

- Kdo může být speaker?
- Zvolení v rámci voleb do dolní sněmovny, volba uvnitř komory a její reformy
- Riziko neobhájení mandátu, rezignace

Neutralita speakera

- Účel neutrality předsedy komory
- Kdo zastává zájmy Obvodu speakera?

Speaker of the House of Lords

- Komparace předsedů horní a dolní sněmovny

Speakeři v dějinách

- Seznam speakerů, významní speakeři, současný speaker

Závěr

Seznam literatury:

a) Primární dokumenty

DEPARTMENT OF INFORMATION SERVICES. (2009). *Speakers of The House of Commons* [online]. [cit. 24. 4. 2013]. Dostupný z: www.parliament.uk/briefing-papers/sn04637.pdf.

GREAT BRITAIN, PARLIAMENT (2011). *Office & Role of Speaker* [online]. [cit. 24. 4. 2013]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/commons/the-speaker/the-role-of-the-speaker/role-of-the-speaker/>.

GREAT BRITAIN, PARLIAMENT (2011). *The History of the Speakership* [online]. [cit. 24. 4. 2013]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/commons/the-speaker/the-role-of-the-speaker/history-of-the-speakership/>.

GREAT BRITAIN, PARLIAMENT, HOUSE OF COMMONS. (2007). *A bill to provide for the Speaker of the House of Commons to have power to determine the eligibility of members of the House of Commons to participate in certain legislative and other proceedings of that House*. London: The Stationery Office.

GREAT BRITAIN, PARLIAMENT, HOUSE OF COMMONS, INFORMATION OFFICE. (2010). *The Speaker*. London: The Stationery Office. [cit. 24. 4. 2013]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/m02.pdf>.

GREAT BRITAIN, PARLIAMENT, HOUSE OF COMMONS, PROCEDURE COMMITTEE. (2001). *Election of a Speaker: report, together with the proceedings of the Committee relating to the report, minutes of evidence and appendices: second report*. London: The Stationery Office.

GREAT BRITAIN, PARLIAMENT, HOUSE OF COMMONS, PROCEDURE COMMITTEE. (2010). *Election of the Speaker and of the Deputy Speakers: first report of session 2009-10: report, together with formal minutes and written evidence*. London: The Stationery Office.

Publikace

BATHER, L., HARVEY, J. (1972). *The British Constitution*. London: Macmillan Education.

BOWERS, P. et al. (2011). *Members of Parliament 1979 – 2010*. London: The Stationery Office.

DASENT, A., I. (1911). *The speakers of the House of Commons from the earliest times to the present day with a topographical description of Westminster at various epochs & a brief record of the principal constitutional changes during seven centuries* London: John Lane The Bodley Head.

KING, A., S. (2007). *The British Constitution*. Oxford: Oxford University Press.

LAUNDY, F. (1964). *The office of Speaker*. London: Cassell.

ROSSKEL, J. (1965). *The Commons and their Speakers in English Parliaments 1376 – 1523*. Manchester: Manchester University Press.

ROVNÁ, L., A. (2004). *Kdo vládne Británii?* Praha: SLON.

RUSH, M. (2005). *Parliament Today*. Manchester: Manchester University Press.

TAYLOR, E. (1951). *The House of Commons at Work*. Middlesex: Penguin.

b) Elektronické zdroje

www.johnbercow.co.uk

www.parliament.uk

Obsah

Úvod	2
1. Parlament, House of Commons a jeho aktéři	6
2. Kdo je to Speaker	7
2.1. <i>Historie úřadu</i>	8
2.2. <i>Neutralita</i>	10
2.3. <i>Pravomoci a povinnosti</i>	11
2.4. <i>Právo Rozhodujícího hlasu</i>	17
3. Volba speakera.....	20
3.1. <i>Vhodný kandidát</i>	20
3.2. <i>Volba speakera na půdě sněmovny</i>	25
3.3. <i>Obhajoba poslaneckého mandátu speakera</i>	27
3.4. <i>Znovuzvolení speakera ve sněmovně</i>	28
3.5. <i>Pokusy o narušení tradice znovuzvolení</i>	29
3.6. <i>Důležité mezníky ve volbách speakera v poválečném období</i>	32
4. Délka a ukončení mandátu speakera	33
4.1. <i>Délka mandátu</i>	33
4.2. <i>Ukončení mandátu</i>	35
4.3. <i>Odvolatelnost speakera</i>	36
4.4. <i>Role odcházejícího speakera v House of Lords a funkce Lord Speaker</i>	37
5. Úřad speakera, jeho zástupci a role úředníků (Clerks)	37
5.1. <i>Speaker's Office</i>	37
5.2. <i>Deputy speakers</i>	38
5.3. <i>Clerks of the House of Commons</i>	39
6. Každodenní agenda Speakera	39
7. Speaker vs. poslanec.....	40
Závěr	43
Summary.....	45
Použitá literatura a zdroje	46

Úvod

Institut speakera House of Commons (nejvyšší autorita a vedoucí představitel dolní komory Parlamentu Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku¹) je snad ze všech pohledů světovým unikátem, jež nemá v dějinách parlamentarismu obdoby. Spojení několikasetleté tradice a vývoje westminsterského zákonodárného sboru dalo za vznik funkci, jejíž představitel je bezmezně odhodlán hájit zájmy, postavení a práva komory jako celku více než jakoukoli stranickou politiku. Již elementární definující prvky úřadu speakera naznačují, že pozice tohoto aktéra je založena na historických precedencích a již zmíněných tradicích. Jsem tudíž přesvědčen, že tato práce nepřispěje jen k pochopení významu a postavení speakera, ale dokáže také přiblížit principy fungování systému ostrovní monarchie, jež rovněž vycházejí z dlouholetých nepsaných norem a zvyků. Jestliže mnozí považují britský politický systém za jedinečný, dodávám, že to není jen nekodifikovaný ústavní text či všeobecně přijímaná tradice, ale celá řada jednotlivých aspektů, které dělají systém tak unikátním. Postava speakera dolní komory pak patří bezesporu mezi ty nejviditelnější. Mimoto se domnívám, že onu britskou dějinnou tradici a úctu k ní lze nejlépe prezentovat právě na institutu speakera. Proto bude práce v souvislosti se zkoumáním pravomocí, povinností, způsobu volby a dalších problematik průběžně upozorňovat na historické precedenty, na jejichž základě mnohé aspekty tohoto úřadu stojí, a které dodnes slouží jako nepsaná pravidla, jež však lze efektivně modifikovat.

Britským parlamentarismem se zabývá mnoho českých publikací, avšak jen mizivé procento z nich hlouběji pojednává o konkrétních funkcích či postavách. Jsem však toho názoru, že díky specifickému vývoji tamního parlamentu jsou právě jednotliví aktéři mnohdy těmi, o které se chod systému v minulosti opíral a jejichž význam je dodnes zachován. Proto bude tato práce koncipována jako jednopřípadová studie. Díky vlastnostem této metody, které umožňují kvalitně a široce prozkoumat konkrétního aktéra, lze totiž dosáhnout základního cíle práce, tedy popsat a analyzovat zásadní postavu britského politického systému, předsedy House of Commons.

Jsem přesvědčen, že pro pochopení současného postavení speakera je zásadní zaměřit se zejména na vývoj jeho úřadu ve dvacátém století. V tomto období totiž více

---

¹Tato pozice je srovnatelná s pozicí předsedy parlamentu či parlamentní komory v jiných zemích (HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE, 2012).

než kdy před tím zaznamenáváme dramatický úpadek faktického významu tradičních složek moci, jakými jsou například dědiční monarchové. Bude tedy nesporně zajímavé prozkoumat, jak se tradiční institut speakera v tomto období přetvářel, a zda si dokázal uchovat postavení, kterého v minulosti nabyl.

Vývoj tohoto úřadu byl v dávné minulosti poznamenán celou řadou událostí, nicméně nedostatek relevantních zdrojů je neumožňuje kvalitativně prozkoumat. I přes tuto skutečnost má práce ambici alespoň přiblížit a porovnat některé zásadní aspekty tohoto institutu v průběhu jednotlivých historických etap vývoje.

Základní hypotéza předpokládá, že institut speakera si dokázal zachovat autoritu a faktickou moc až do dnešní doby, a proto má smysl zabývat se jeho analýzou, která přispěje k pochopení chodu celého systému. Mezi další hypotézy, které budou v práci prověřeny, patří i předpoklad, že v rámci neutrálního postavení speakera nemá stranická příslušnost kandidáta žádný vliv na jeho zvolení. Stejně tak nemá na volbu vliv exekutivní složka moci. Stranický původ speakera se v rámci zachování nadstranickosti proměňuje. Kromě uvedených hypotéz se práce pokusí odpovědět na to, zda byly v historii vždy dodržovány tradiční zvyky, díky kterým je speakerovi umožněna hladká obhajoba mandátu, zda se speakerova role v minulosti lišila od role současné, jaké historické precedenty poznamenaly jeho úřad a čím si vybudoval své autoritativní postavení. V deskriptivní rovině pak práce odpoví na to, jakými pravomocemi speaker oplývá, zda v parlamentu existují mechanismy, které by jeho kroky mohly korigovat (zejména možnost speakerova odvolání). V neposlední řadě pak bude analyzováno, zda jsou i dnes v praxi naplňovány tradiční aspekty této funkce (zejména v rámci volby speakera). Cílem práce je tudíž ambice zodpovědět primární výzkumnou otázku, kdo je to speaker House of Commons a jaký je jeho význam v britském politickém systému.

V první fázi se práce zaměří na vymezení samotné postavy speakera v rámci parlamentu a uvede několik základních informací ohledně celé instituce. Poté bude zkoumána speakerova funkce z hlediska jeho základní vlastnosti, tedy neutrality, a zkoumány budou rovněž i jeho pravomoci. Načrtnut bude také historický vývoj úřadu. V další fázi se bude práce orientovat na volbu speakera. Na této stěžejní problematice budou analyzovány precedenty zaznamenané v poválečné historii, které měly na dnešní podobu úřadu značný dopad. Neméně zásadní je i problematika zaměřující se na délku a způsoby ukončení mandátu. V rámci exkurzu do instituce zvané *Speaker's Office* bude

zmíněna i role speakerových zástupců a sněmovních úředníků (*Clerks*). Na závěr práce bude analyzováno prolínání funkce speakera s funkcí poslance.

Stěžejními informačními zdroji práce budou zdroje primární, mezi které patří zejména *Standing Orders* (zákonná opatření upravující speakerovy pravomoci), záznamy parlamentních diskuzí, údaje o sněmovním hlasování či schválené návrhy procedurálních komisí. Význam primárních zdrojů je pro práci důležitý zejména z důvodu, že dosavadní úroveň zpracování tématu v odborné literatuře není zcela dostatečná. V analytické části práce pak ještě budou využity volební statistiky a informační portál britského parlamentu. Práce se bude rovněž opírat o anglickou odbornou literaturu, která se daným tématem alespoň částečně zabývá, stejně jako o práce, které v posledních letech toto téma uceleně zkoumají, jakou je například publikace *The Speaker. The Office and the Individuals since 1945* (Matthew Laban, 2013).

Vzhledem k tomu, že přesné vymezení pravomocí speakera není striktně ukotveno, bude tato práce odkazovat kromě primárních zdrojů a anglické literatury také na neoficiální nicméně všeobecně akceptovaný dokument *Erskine May (1844)*², jež lze označit za organizační manuál pro chod parlamentu. I tento dokument však v drtivé většině případů ponechává speakerovi velký prostor přizpůsobit se dle vlastního uvážení dané situaci.

Při hlubším zkoumání dokonce narazíme na některé problematiky, jejichž vysvětlení nenalezneme v žádném dokumentu. Vzhledem k mé ambici objasnit co největší množství nejasností, tak bude práce odkazovat i na paměti některých speakerů a zejména na informace získané z osobního rozhovoru s Johnem Simonem Bercowem, současným speakerem House of Commons.

Jak uvádí B. C. Rathbun v publikaci *The Oxford Handbook of Political Methodology* (2008), v politické vědě existují pouze vzácné případy, kdy je rozhovor relevantnějším zdrojem informací než data získaná z odpovědí velkého množství respondentů. Politicko-vědní metodologie však rozhovor, jakožto zdroj informací,

---

²*Erskine May* je „parlamentní bible“, vytvořená Thomasem Erskinem (*Clerk of the House*) v roce 1844. Je nejvíce respektovaným textem, který popisuje nejzákladnější parlamentní procedury (13-14). Spis je oficiálně věnován (20. vydání) The Right Honourable Johnu Bercowovi MP (dále také Lordu Speakerovi), který je zodpovědný za organizaci a garantují správný chod parlamentního systému ve Spojeném Království (MAY, 1844: V).

připouští (RATHBUN, 2008: 685). Je však nutné vzít v potaz, že ve většině případů jsou takto získané poznatky spíše vyjádřením vlastního pohledu a názoru účastníka rozhovoru než absolutně relevantními a platnými tezemi, na kterých by mohl být postavený výzkum dané problematiky. Je-li však rozhovor uskutečněn s vysoce kompetentní osobou a s informacemi je nakládáno s vědomím, že se jedná o názor dané osoby, je takový rozhovor relevantním zdrojem. Základem takového rozhovoru však musí být precizně vypracovaný seznam otázek a následná analýza odpovědí. V práci, která na rozhovor odkazuje, pak musí být zřetelně uvedeno, že informace byly získány tímto způsobem (TAMTÉŽ, 2008: 690-696).

Relevanci rozhovoru jako zdroje, lze tedy jistě částečně zpochybnit, nicméně jsem přesvědčen, že pro účely této práce lze naopak tento konkrétní rozhovor považovat za nejcennější pramen informací. Rozhovor se současným speakerem bude v práci využit zejména v závěrečné kapitole, která zdůrazňuje jisté rozpory mezi výkonem funkce poslance a speakera (speaker vykonává obě funkce současně). Rozhovorem získané informace v žádném případě neslouží k formulování obecně platných norem či pravidel, ale pouze ilustrují, jak je tento rozpor řešen v současné praxi. O relevanci účastníka rozhovoru pak rozhodně nemůže být pochyb.

1. Parlament, House of Commons a jeho aktéři

Počátky anglického parlamentarismu nelze přesně definovat. Poradní sbor šlechticů (*Great Concil*) ustanovený Magnou Chartou v roce 1215 či první zdokumentované použití výrazu Parlament, jež od roku 1236 postupně nahrazoval původní pojem *Great Concil*, jsou však prvními hmatatelnými důkazy vývoje kolektivního politického orgánu monarchie (BIRTH OF THE ENGLISH PARLIAMENT). Tato instituce v minulosti zaznamenala mnoho úpadků i slávy a bezpočet reforem a změn v jejím postavení vůči exekutivě a panovníkovi. Vstoupíme-li dnes do tohoto svatostánku parlamentarismu, na každém kroku budou patrné stopy tohoto vývoje. Westminsterský parlament patří i v jedenadvacátém století mezi nejobdivovanější demokratické orgány, ale zároveň je jeho postavení v systému založeno i na zákonech pocházejících ze 13. století. Tyto zákony s sebou nesou mnohé historické pozůstatky, které dodnes ovlivňují chod této instituce.

Parlament je historicky rozdělen na tři části – panovník, horní komora a dolní komora. Faktický význam současného monarchy (jímž je od roku 1953 královna Alžběta II.) je v legislativní oblasti symbolický. Nicméně je na místě podotknout, že panovník (jakožto integrální součást legislativní moci) má nezpochybnitelné právo veta a de iure musí udělit souhlas v podstatě ke všem důležitým aktům (PARLIAMENT AND CROWN). Nevolená horní komora (House of Lords) je evidentním důkazem historické evoluce zákonodárné moci v této monarchii (HOUSE OF LORDS INFORMATION OFFICE, 2011).

Z hlediska faktického významu je rozhodující přímo volená dolní sněmovna (House of Commons). Stejně jako v jiných zemích lze i zde nalézt několik významných aktérů uvnitř komory, avšak je zde podstatný rozdíl v jejich původu. Jestliže předsedové vlád mnohdy ani nemusí být členy parlamentu (ČR, SRN), zde tento aktér stojí na základech historického vývoje legislativního orgánu. Je jakýmsi předsedou parlamentního výboru, který se až postupem času transformoval do moderní podoby vlády (*Cabinet*)³. Dle zákona musí být členové vlády současně členy parlamentu (HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE, 2011). Kromě nich zde nalezneme i lídra opozice (*Leader of the Opposition*), lídra vládního tábora (*Leader of the House*) a osoby, které dohlíží na

---

³Funkce předsedy vlády dokonce ani protokolárně neexistuje. Oficiální titul předsedy vlády je *First Lord of the Treasury* (PRIME MINISTER).

dodržování disciplíny poslanců (*Whips*) – tedy aktéry, kteří mají na chod země významný vliv. Vstoupí-li však do parlamentu, jehož mocenská suverenita je nezpochybnitelná, stávají se jen jedněmi z mnoha, kteří musí akceptovat a pokorně respektovat všechna rozhodnutí svého předsedy – speakera.

Historie zde hraje takový význam, že i organizování chodu parlamentu zůstalo z velké části nezměněno. Úkolem střežit a zachovat dolní komoru v podobě a postavení, jakého po staletí nabyla, je pověřen právě speaker (HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE, 2012). Tato osoba je zárukou toho, že čest a historický význam parlamentu nebudou jeho členy znehodnoceny, a stejně tak že suverenita parlamentu nebude žádným jiným aktérem (ať už prostým člověkem či panovníkem) narušena⁴.

2. Kdo je to Speaker

„You have to gauge the mood of the House, you have to gauge the mood of the country because you are not a political person as a Speaker but nevertheless you are there, that is what your job is to do, to gauge the mood of everything. The clerks will advise you on the procedures but when they have done that the buck stops with you“ (LABAN, 2013: 1).

Těmito slovy definuje náplň práce a pozici speakera baronka Betty Boothroyd, která tuto funkci vykonávala v letech 1992 – 2000.

Pro pochopení významu speakera je v první řadě nutné uvést několik základních prvků, které jsou s výkonem této funkce úzce spojeny. Tyto prvky budou v práci postupně podrobně analyzovány.

Základním úkolem speakera, stejně jako jiných předsedů parlamentů, je řídit jednání a reprezentovat komoru. Za tímto účelem byla i tato funkce primárně ustanovena a v očích laické (zejména zahraniční) veřejnosti může být zdejší předseda komory považován za pouhého koordinátora zasedání, jak tomu koneckonců je v mnoha

---

⁴Formálně autorita parlamentu převyšuje všechny věci i občany, a ve své činnosti je parlament v podstatě neomezen. *„A law might be unjust or contrary to sound principles of government; but Parliament was not controlled in its discretion, and when it erred, its errors could be corrected only by itself“* (MAY, 1844: 183).

jiných státech. Historický vývoj britského parlamentarismu však přiřknul speakerovi několik unikátních pravomocí a povinností, kterými je jeho výkon dramaticky poznamenán. Nutno podotknout, že následující fakta jsou založena pouze a jedině na dějinných precedencích a jejich porušení ze strany speakera není v mnoha případech právně vymahatelné. Rád bych proto hned v úvodu upozornil, že v takto specifické politické kultuře je pomyslným trestem za porušení zaběhnutých tradic morální újma a ztráta cti, což má pro Brity možná ještě větší význam než trest za porušení zákona. Mezi pravomoci a povinnosti vycházející z tradičního práva patří mimo jiné speakerova striktní neutralita a nezaujatost či takzvaný *Rozhodující hlas* speakera (viz níže). Zvykovým právem je však ovlivněna obhajoba mandátu, který je dle tradice jen symbolickým aktem.

Uvedené skutečnosti jsou však paradoxně tím, co dělá speakera tak silnou osobností. Proto se od něho očekává, že těchto zvyklostí bude využívat pouze ve prospěch komory, a to s vědomím, že případné zneužití či nepatřičné porušení zaběhnutých pravidel by znamenalo podlomení důvěry a ohrožení jeho pozice v úřadu i pozice jeho nástupců.

Speakerova prestiž je podepřena dějinnými událostmi, ve kterých jednotliví představitelé tohoto úřadu mnohdy sehráli významnou roli. Proto považuji za relevantní nejprve alespoň nastínit historický vývoj tohoto aktéra a zdůraznit přitom události, které ovlivnily vnímání jeho pozice a postavení.

2.1. Historie úřadu

První zdokumentovaná situace, kdy si členové parlamentu vybrali jednoho ze svých řad na pozici svého mluvčího a předsedy (*Spokeman*), pochází z 28. 4 1376⁵. Toho dne byl do pozice přímo předcházející pozici Speakera dosazen Sir Peter de la Mare, rytíř z Herefordu (LAUDY, 1964: 138). Sir John Guildesborough (v úřadu v roce 1380) pak zviditelnil tuto funkci tím, že prosadil právo sněmovny na schvalování veřejných výdajů. Zasadil se také o to, aby panovník každoročně předstupoval před parlament se zprávou o plánovaných výdajích pro správu země.

---

⁵Parlamentní záznamy hovoří dokonce o datu 1258, kdy Peter de Monfort vykonával funkci *Spokeman of Lords and Commons*, nicméně jeho činnost, legitimita a fakta o jeho nástupcích jsou velice nejasná, a tudíž je za vznik úřadu považován spíše rok 1376).

V roce 1384 pak parlament místo jmenování začal speakera řádně volit. Do té doby se speakerem stávali nejprestižnější osoby v komoře. V té době však moc panovníka mnohonásobně převyšovala práva parlamentu, a proto byla volba často ovlivněna názorem monarchy (TAMTÉŽ: 140-142). Funkce speakera pak spočívala zejména v pozorném poslouchání debat a prezentování názorů komory jako celku. V minulosti tedy opravdu plnil roli mluvčího sněmovny (speakera) (ROSKELL, 1965: 33)⁶.

Během středověku se jeho pozice nabýváním nových pravomocí uvnitř komory postupně posilovala. Jeho význam byl však negativně poznamenán nástupem Tudorovců (konec 15. století), kdy byla moc parlamentu omezena na minimum. Ještě o sto let později (vláda Alžběty I.) byla nominace a schválení speakera výlučně v rukou panovníka. Jakub VI. pak vládl v podstatě bez parlamentu a speakerův význam byl marginální (LAUDY, 1964: 153, 167, 191). Za zmínku tak snad stojí jen to, že v roce 1554 se stal Sir Robert Brooke prvním speakerem pocházejícím z londýnského obvodu. O několik let dříve (1523) byl do této pozice zvolen i slavný politik a utopista Sir Thomas More (DEPARTMENT OF INFORMATIONAL SERVICES, 2009: 4).

Změnu přinesla až politika Karla I. Stuarta, který potřeboval souhlas parlamentu k navýšení daní pro účely válečných výdajů. Parlament za to získal deklaraci *Petition of Right*, čímž narostl jeho význam, a tudíž posílil i institut speakera (LAUDY, 1964: 194-202).

V roce 1640 byl do pozice speakera zvolen William Lenthall, který se o dva roky později nesmazatelně zapsal do dějin. Mezi Karlem I. Stuartem a parlamentem totiž vyvstal otevřený konflikt. Parlament odmítl sestavení vojska kvůli obavám, že by jej panovník použil proti parlamentu, a naopak navrhl omezit panovníkovi pravomoci. 4. 1. 1642 se tak Karel I. rozhodl zajmout 5 vlivných poslanců (mezi nimi i Oliver Cromwell). Po vstupu do komory požádal speakera, aby mu sdělil, kde se poslanci skrývají, a vydal je k zatčení. Lenthallova odpověď pak navždy změnila vnímání úřadu speakera. „*May it please your Majesty, I have neither eyes to see nor tongue to speak in this place but as the House is pleased to direct me, whose servant I am here*“ (CHISHOLM, 2011: 429-430). V parlamentních záznamech dokonce stojí, že král se z komory odebral v ještě zuřivější náladě, než ve které přišel. V Anglii celý incident

---

⁶Speaker nebyl v minulosti nic více ani méně než „*agent*“ komory, který vyjadřoval mínění komory Lordům a panovníkovi. (ROSKELL, 1965: 33).

vyvolal odpor vůči monarchii a posílil postavení parlamentu, který v čele s Cromwellem zanedlouho vyhlásil republiku. Zejména však dramaticky zvýšil prestiž a autoritu speakera, který si svým odvážným krokem zajistil respekt poslanců, celé země, ale i všech pozdějších panovníků, kteří od té doby do House of Commons již nikdy nevstoupili (LAUDY, 1964: 207-213).

Speakerovo postavení pak již nebylo nikdy zpochybněno. Moderní podoba speakerova úřadu má své kořeny zejména v 19. století, kdy se jeho hlavní činností stalo řízení zasedání komory. Zároveň získával výsadní práva a posiloval svou autoritu jak navenek k ostatním institucím, tak i směrem k poslancům. Dnešní podoba úřadu je průnikem všech dříve zaznamenaných precedentů, včetně vydobytých privilegií, mezi která lze zařadit ochranu poslanců a parlamentu (od incidentu z roku 1642), ale i striktní neutralitu, nadstranickost a tradici znovuzvolení (od poslední prohry speakera v roce 1835) (TAMTÉŽ: 302-310).

2.2. *Neutralita*

Prvořadou nepsanou povinností speakera je být nestranným (*impartial*). Slovy Lorda Weatherilla (ve funkci v letech 1983 - 1992) je to dokonce nejzásadnější element, jež definuje speakerův úřad.,...*Total impartiality. The Speaker has no political party. On becoming the Speaker he gives up party politics for life*“ (LABAN, 2013:3).

Dnem, kdy se poslanec⁷stane speakerem, automaticky pozbývá stranické příslušnosti. Od tohoto okamžiku je dle zvykového práva povinen přerušit veškeré vazby s politickou stranou, ze které pochází. Při výkonu funkce se očekává, že speaker nebude činit rozdíly mezi takzvanými *front-benchers* a *back-benchers*⁸, stejně jako zajistí rovné postavení opozičních a vládních poslanců při jednání. Nepodlehnout tlaku, kterému je speaker ve funkci vystaven, a v zájmu zachování neutrálního postavení dokázat upřednostnit nezaujaté rozhodnutí i před vlastním politickým názorem, je velmi obtížný úkol.

---

⁷Speaker musí být členem komory (viz kapitola Vhodný kandidát).

⁸Mezi *front-benchers* se řadí nejvyšší stranici a nejvýznamnější členové parlamentu (*Leader of the House, Government Chief Whip, Father of the House, Leader of the Opposition,...*); *back-benchers* jsou řadoví poslanci, kteří často nemají možnost ovlivnit zákulisní jednání, a nezbývá jim, než se podřídit *front-benchers* či být v nelehké pozici rebelujícího poslance.

Jak je patrné z výše uvedených slov Lorda Weatherilla, speaker se vzdává stranictví na celý život. Tato formulace navíc prozrazuje, že ani po skončení mandátu se neočekává, že by speaker obnovil stranické členství nebo že by podporoval kteroukoli politickou stranu. Toto symbolické pravidlo je v praxi podpořeno tím, že panovník dle tradice povýší odcházejícího speakera do šlechtického stavu. Jako šlechtic má pak právo zasedat v horní komoře, kde zaujme místo takzvaného *cross-bencher* – tedy člena komory, který se nehlasí k žádné z politických stran.

V minulosti se však setkáme s pokusy o narušení těchto zvyklostí. Například Betty Boothroyd byla po ukončení mandátu vyzvána představiteli Labour Party, aby zasedla ve sněmovně Lordů po boku svých bývalých stranických kolegů. Lady Boothroyd však neporušila dlouholetou tradici a upřednostnila ji před politickým bojem.

Naopak její nástupce, Michael Martin (v úřadu v letech 2000 – 2009), si v jistém smyslu neutrální postavení udržet nedokázal. Podle „*parlamentní bible*“, *Erskine May*, by se speaker neměl zapojovat do debat s ostatními poslanci ani po přerušení či ukončení zasedání komory. Speaker má v parlamentu vyčleněné vlastní prostory (včetně soukromé jídelny), ve kterých by měl tyto přestávky trávit. M. Martin však tohoto pravidla nedbal a scházel se se svými kolegy v prostorách určených všem poslancům. Je však nutné dodat, že Martin pocházel z řad *back-benchers* a právě s touto skupinou poslanců se scházel a debatoval. I přes narušení konvencí tak nesporně posílil jejich význam. Vlastně se tak zasadil o částečné umazání rozdílů mezi nimi a *front-benchers*, čímž dokázal efektivně vyřešit jeden ze základních problémů, se kterými se speakeri potýkají – tedy zajistit rovnost mezi jednotlivými poslanci.

2.3. Právomoci a povinnosti

Speaker musí v parlamentu usilovat o minimalizaci rozdílů nejen mezi jednotlivými poslanci, ale i mezi vládou a opozicí stejně jako mezi jednotlivými stranami. To je (řeceno s nadsázkou) jeho jedinou povinností. Speaker je aktér, který garantuje všem poslancům rovné postavení ve sněmovně, a za tímto účelem využívá valnou většinu svých pravomocí (SEAWARD, 2010: 137). Je zde třeba opět zdůraznit, že kodifikovanou podobu speakerových pravomocí lze pružně modifikovat. V praxi tak záleží pouze na speakerovi, jak se svými pravomocemi naloží, aby upevnil své neutrální

a nadstranické postavení a zároveň si vybudoval respekt a autoritu. Nelehký úděl speakera ilustruje ve svých pamětech George Thomas (ve funkci v letech 1976 – 1983), který za největšího speakerova „*spojení*“ považuje precedent, ze kterého lze v mnoha případech čerpat (THOMAS, 1985). Jak však Thomas dodává, v situacích, které v parlamentu ještě nastaly, se speaker často nemá o co opřít. Z historických precedentů se postupem času stávají právní předpisy, takzvané *Standing Orders*⁹, které může speaker využít. Některé z těchto předpisů však stále dávají velký prostor zvykovému právu, které lze efektivně upravovat (LAUDY, 1964: 78).

Erskine May rozlišuje 3 kategorie pravomocí speakera (MAY, 1844: 59):

a) Speaker reprezentuje komoru ve vztahu ke Koruně, House of Lords a ostatním (i zahraničním) autoritám.

Horní komoře zasílá zákony (*Bills*) schválené komorou dolní. Panovníkovi pak (již parlamentem schválené) zákony zasílá k udělení královského souhlasu (*Royal Assent*). Speaker rovněž předsedá společnému zasedání obou komor (konaném v House of Lords) při příležitosti každoročního otevírání Parlamentu panovníkem (MAY, 1844: 60).

Speaker je ambasadorem House of Commons, a jako takový přijímá představitele jiných parlamentů a zastupuje parlament na venek. V zahraničí se těší velkému respektu, a proto je velice často využíván úřadem *Foreign and Commonwealth office* pro diplomatické účely a zahraniční jednání (SEAWARD, 2010: 136).

b) Speaker má zodpovědnost za administrativní záležitosti komory.

Od roku 1978 je s jeho úřadem spojena i funkce předsedy *House of Commons Commission*, která zaměstnává veškerý personál. Speaker stojí rovněž v čele komise *IPSA (Independent Parliamentary Standards Authority)*, které je, po aféře z roku 2009, přidělena správa platů a odměn členů parlamentu. Blairova vláda navíc ze speakera učinila doslova manažera komory, jehož každodenní pracovní náplň je od konce devadesátých let tvořena velkým množstvím administrativní agendy (LABAN, 2013: 23-25).

---

⁹Ze zákona explicitně vyplývá, že ustálené normy a úpravy v již kodifikovaných pravomocích speakera jsou zaznamenávány do *Standing Orders*, a tím se stávají závaznými (GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS, 2007: Bill no. 22, Issue No. 2082).

c) Speaker předsedá komoře, vede diskuse a dohlíží na dodržování pravidel uvnitř komory.

Speaker disponuje právem udělovat poslancům slovo při jednání. Při tomto aktu, stejně jako při určování pořadí jednotlivých mluvčích, je zcela nezávislý a jeho rozhodnutí nelze zpochybnit (GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS, 2007:888 [Bill no. 22, Issue 2082]. V praxi se však jedná o nejtěžší test speakerovy nezájatosti. Zajištění rovného přístupu ke všem (cca 650) členům je v případě přidělování slova velice obtížné. Je pochopitelné, že frekvence projevů členů vlády či opozičních lídrů je v porovnání s *back-benchers* vyšší. Tito „méně významní“ poslanci však očekávají, že jim speaker poskytne co největší prostor při diskuzích, a to zejména v těch nejdůležitějších (*Prime Minister Question Times*¹⁰, zákon o rozpočtu, interpelace ministrů apod.). Selwyn Lloyd (ve funkci mezi lety 1971 – 1976) uvádí, že při výběru jednotlivých řečníků a určování jejich pořadí vycházel z *Blue Book*¹¹, do které si pečlivě zaznamenával údaje o účasti poslanců v debatách. Podle toho, kdy naposledy dostali možnost promluvit a podle vztahu poslanců k diskutované problematice (členové výborů apod.), jim pak přiděloval slovo (LABAN, 2013: 11).

Za zmínku jistě stojí i to, že do roku 1960 navrhovali řečníky vůdčí představitelé parlamentních stran (*Whips*), kteří zapisovali vybrané mluvčí na tzv. *Speaker's guidance list*. Z navržených jmen pak speaker vytvořil seznam řečníků a jejich pořadí. V současnosti se do rozpravy předem hlásí jednotliví poslanci přímo speakerovi (SEAWARD, 2010: 137-139).

Kromě pravomoci přidělování slova, může speaker také slovo odejmout. *Standing Order 32* a *42* dávají speakerovi právo odebrat poslanci slovo či jeho řeč kdykoli přerušit a ujmout se slova sám, pokud vyhodnotí poslanečv proslov za irelevantní k danému tématu (MAY, 1844: 63). V praxi tím efektivně zabraňuje zejména možným obstrukcím při jednání.

Speaker, jakožto morální garant komory, má rovněž za úkol udržet diskuzi v přijatelných mezích. Má tak právo trestat veškeré disciplinární prohřešky, mezi které patří zejména nerespektování speakerovy absolutní autority a nezpochybnitelnosti jeho

---

¹⁰Jedná se o každotýdenní poslanecké interpelace na premiéra, které jsou ve Velké Británii brány velice vážně.

¹¹Jedná se o dokument, kde je uveden seznam všech poslanců.

rozhodnutí, ale i vulgární vyjadřování. K neakceptovatelným výrokům patří též desinterpretace, lež, obvinění jiného poslance a vše, co speaker označí za nepřipustné. O nepřipustnosti chování autoritativně rozhoduje speaker (MAY, 1844:445).

Dle *Standing Order 43* může speaker po vlastním uvážení vyloučit poslance z komory po zbytek jednání, dopustí-li se hrubého porušení pravidel. Na základě *Standing Order 44* může speaker označit poslance za „*an unruly member*“ [neposlušného]. Po užití této pravomoci pak sněmovna hlasuje o tom, zda má být dotyčný vyloučen z komory (při prvním prohřešku na 5, při druhém na 20 jednacích dní, a případně i na celé volební období). V extrémním případě tak na návrh speakera může poslanec dokonce pozbýt mandátu (GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS, 2009: Standing Order 43, 44).

Speakerova pravomoc suspendovat poslance v praxi slouží zejména pro preventivní upevnění jeho autority, avšak nalezneme i několik výjimečných případů, kdy speaker tuto pravomoc opravdu použil. 2. 7. 1992 suspendovala lady Boothroyd Dennise Skinnera (Labour Party), který označil ministra zemědělství J. Gummera jako „*little squirt*“ [malý prcek]. Předsedkyně komory, i přesto že tato formulace nebyla uvedena v seznamu nevhodných vyjádření, označila Skinnerovo chování za neakceptovatelné a vyloučila jej z jednání (HOUSE OF COMMONS, 1992b: column 956-957 [Hansard]). Tento příklad, myslím, precizně vystihuje, že i výraz, který by v jiných parlamentech sklidil spíše posměch, je zde přísně trestán. Speaker se v těchto případech zpravidla opírá i o neoficiální parlamentní listinu *A Treatise upon the Law, Privileges, Proceedings and Usage of Parliament*, která obsahuje seznam nevhodných formulací, jež na půdě komory nelze akceptovat.

Speaker je však i ochráncem poslaneckých výsad, jako svobody slova při jednání, trestní imunity, přístupu k Jejímu Veličenstvu (prostřednictvím speakera) kdykoli to situace vyžaduje a podobně (MAY, 1844). Tuto skutečnost ilustruje zejména již zmíněná událost ze 4. ledna 1642, kdy se William Lenthall za účelem ochrany poslanců vzepřel samotnému králi (viz kapitola Historie úřadu).

Dle dokumentu z roku 1886 má speaker také povinnost zachovat v komoře prázdné místo po poslanci, který trpí mentální chorobou nebo byl odsouzen. Pokud se po 6 měsících situace nezmění, je povinen vyhlásit doplňující volby. Půl roční lhůta

byla v minulosti využita například pro práci odvolacího soudu, který po zproštění viny umožnil poslanci návrat do funkce.

Je také zodpovědný za ochranu celé komory. K ochraně slouží úřad *Serjeant-at-Arms*, jehož vznik se datuje k roku 1415, kdy král pověřil jednoho ze svých bodyguardů, aby chránil parlament. Od roku 1606 pak existuje i speakerova osobní ochranka, kterou neschvaluje komora, ale speaker sám, aby nevzniklo podezření, že speaker je na poslancích závislý (LABAN, 2013: 20, 27).

Po vlastním uvážení může sám či na žádost poslance svolat urgentní zasedání komory. Učiní tak vždy, pokud vyhodnotí, že komora musí reagovat na aktuální mimořádné dění. Za tímto účelem může svolat komoru i v průběhu „*parlamentních prázdnin*“. O tom, co je to urgentní situace, rozhoduje speaker. Pro lepší představu lze uvést některé precedenty. Komora byla Michaelem Martinem mimořádně svolána například na 14. 9. 2001 v návaznosti na teroristické útoky z 11. září (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 2001: vol. 372, no. 26 [Hansard]). Dále proběhlo urgentní zasedání 24. 9. 2002, kdy se rozhodovalo o možném zásahu v Iráku (Tamtéž, 2002: vol. 380, no. 187). Tímto způsobem byl parlament svolán i za účelem uctění památky královny Matky (Tamtéž, 2002: vol. 382, no. 124 [zasedání z 3. 4. 2002]).

Mezi mimořádné okolnosti, za kterých speaker svolává komoru, patří i úmrtí panovníka. Jako předsedající oficiálně oznámí poslancům tuto skutečnost a přeruší schůzi do doby konání nástupnického koncilu. Po něm schůze pokračuje za jediným účelem – speaker, a po něm také ostatní poslanci, složí slib věrnosti novému monarchovi. Jak vyplývá z posledních dvou precedentů (1936 a 1952), speaker zajistí, že klasická agenda parlamentu bude projednávána až po státním pohřbu.

Jako předsedající má i právo zasedání odročit, pokud vyhodnotí, že jednání je chaotické, a tudíž by nad ním mohl ztratit kontrolu. I toto, na první pohled formální pravidlo, může být speakerem využito pro upevnění jeho postavení (GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS, 2009: Standing Order 46). Tak například George Thomas při první příležitosti autoritativně rozhodl o přerušení schůze, aby dal najevo, že nedisciplinované chování komory poznamenané vládou Labour Party mezi

lety 1974 – 1979 nebude za žádných okolností trpět¹² (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 1976: vol. 912 [zasedání z 27. 5. 1976]).

Speaker pochopitelně vede celou diskuzi a sám rozhoduje, jakým směrem se diskuze bude ubírat. Předloží-li poslanec speakerovi návrh na hlasování, má speaker právo jej odmítnout, uváží-li, že daný návrh ještě nebyl dostatečně prodiskutován (MAY, 1844: 62).

Speaker rovněž rozhoduje, jaké změny, které provedla vláda, budou na půdě komory diskutovány. Je to jedna z nejvýznamnějších funkcí, jelikož tím umožňuje opozici vznášet dotazy na vládní politiku. Rovněž má tak možnost přesvědčit se, že vládní politika má podporu většiny komory (LABAN, 2013: 17-19).

Podle *Erskine May* nesmí speaker připustit diskuzi o byť aktuálních záležitostech, které projednává soud, protože rozhodnutí komory by tak mohlo ovlivnit soudní proces.

V poslední fázi legislativního procesu Speaker vyhodnotí a následně potvrdí, že zákon (*Bill*) byl parlamentem řádně schválen (*Parliament Act*) a předloží jej panovníkovi. Speakerova „certifikace“ zákona je nezvratná a jeho stanovisko nemůže být napadeno u soudu. V kodifikovaných právních normách je pak explicitně zvýrazněna nutnost speakerovy certifikace u všech finančních a daňových zákonů, bez které tyto zákony pozbývají platnosti.

Speaker konečně disponuje pravomocí určit, která strana se stane oficiální opozicí Jejeho Veličenstva, což však bylo v poválečné periodě spíše formálním rozhodnutím (druhá nejsilnější strana). Poslední sporná situace nastala v roce 1940 (doba koaliční vlády W. Churchilla), kdy speaker Fitz Roy odmítl do této pozice jmenovat Nezávislou labouristickou stranu (LABAN, 2013: 21).

V poválečné době se poměr jednotlivých agend proměnil, a tak zatím co v 50. letech trávil speaker nejvíce času v předsednickém křesle, odkud řídil sněmovnu, dnes zaujímá větší prostor agenda mimo komoru a příprava na jednání v podobě nejrůznějších meetingů. Výkon funkce speakera v 21. století vyžaduje nejen umění

---

¹²Shodou okolností se jednalo o návrh zákona *Aircraft and Ship building Industries Bill*. Jak již bylo uvedeno, návrh tohoto zákona vyvolal ještě další nestandardní situaci – tedy nutnost použít *Rozhodující hlas* speakera.

zjednat si u komory respekt a zároveň jí umět naslouchat, ale i schopnost prezentovat své kroky mediím, být dobrým diplomatem a kvalitním administrátorem. Jak totiž vyplývá z uvedeného výčtu základních povinností a pravomocí speakera, řízení jednání komory je jen dílčí součástí celého výkonu jeho funkce (MAY, 1844: 61).

Ptáme-li se, zda seznam pravomocí, jejichž základem jsou dějinné tradice, koresponduje s empirickou realitou nebo je naopak jen historickým artefaktem, tedy zda je ve skutečnosti speaker důležitým aktérem nejen *de iure*, ale i *de facto*, odpověď je nasnadě. Institut speakera je tradičním pouze ve smyslu původu jeho významu, pozice a samotné legitimacy úřadu. Nicméně, stejně jako v minulosti, i dnes plní jednu z nejdůležitějších rolí ve Westminsteru. Speaker není jen administrátorem a formálním mluvčím komory. Naopak, musí být připraven operativně, rychle a efektivně rozhodnout o postupu v situacích, které nelze předvídat. Stále však musí mít na paměti, že jeho rozhodnutí nesmí být politicky zabarvené (SEAWARD, 2010: 137).

V odpovědi na to, která speakerova pravomoc je nejzásadnější, zřejmě nelze dosáhnout konsenzu. Nicméně se osobně ztotožňuji s Laudym (1964: 78), podle něhož je speakerovou nejdůležitější pravomocí právo udělit a odebrat poslancům slovo, jakož je i vyloučit z jednání. To totiž považují za primární zdroj speakerovy autority v komoře.

2.4. *Právo Rozhodujícího hlasu*

Jednou z nejdůležitějších a nejunikátnějších pravomocí speakera, která zde ještě nebyla diskutována, je právo takzvaného *Rozhodujícího hlasu* (*Casting Vote*).

Speaker, jakožto plnohodnotný člen komory, pochopitelně disponuje hlasovacím právem a dle zákona je právo na hlasování založené na vlastním svědomí každého poslance nezpochybnitelné (SEAWARD, 2010: 140). Jak však již bylo uvedeno, speaker by měl (dle tradice) za každé situace vystupovat jako neutrální aktér, a tudíž by jeho hlas neměl přispět k politickému rozhodnutí komory.

Vzhledem k tomuto zjevnému rozporu odlišují kodifikovaná pravidla hlasování speakera od hlasování ostatních poslanců. Speakerovi dle těchto norem není umožněno,

aby hlasoval v divizích. Nesmí se tedy účastnit klasického hlasování (LABAN, 2013: 10). Po vyhlášení výsledků hlasování pak mohou nastat dvě situace.

Jestliže hlasování skončilo tak, že případný hlas speakera by výsledek neovlivnil, speaker již nehlasuje, jelikož by jeho hlas neměl žádný význam. Tato „klička“ speakerovi zajišťuje zachování neutrálního postoje, nicméně je nutné dodat, že se zde skutečně setkáváme s jistým demokratickým deficitem. Speaker v tomto případě nesmí (byť by byl výsledek sebejasnější) přidělit svůj hlas, a tudíž je mu hlasovací právo poslance jednoduše upřeno (TAMTÉŽ). Tato praxe, která nastává téměř v absolutní většině případů, však nevzbuzuje žádné negativní reakce ani u speakerů, ani u poslanců, ba dokonce ani u veřejnosti.

Druhá možnost nastane v situaci, kdy výsledek hlasování v divizích skončí nerozhodně. V tomto případě je naopak speaker povinen hlas přidělit (MAY, 1844: 420). Tento akt tzv. *Rozhodujícího hlasu* tedy speakerovi částečně kompenzuje upření hlasovacího práva z předchozí situace.

Nesnadnou pozici Speakera při přidělení tohoto *Rozhodujícího hlasu* popisuje Seaward, který cituje z *Erskine May*, „...*the Speaker is at liberty to vote according to his conscience but advises that in order to avoid any imputation on his impartiality he should, where practicable, vote in such a manner as to not make the decision of the House final and that he should explain his reasons.*“ (SEAWARD, 2010: 140).

Za účelem zachování nezaujatosti a v zájmu schválení jen takových zákonů, na kterých se shodne politická většina komory, by se při přidělení *Rozhodujícího hlasu* měl speaker řídit následujícími pravidly. V první řadě je Speaker vždy pro pokračování diskuze nad sporným navrhovaným opatřením (zákonem apod.), aby tak riziko nerozhodného hlasování minimalizoval. V případě, že prodloužení diskuze již není možné a hlasování skončí nerozhodně, využije svého hlasu pro zachování současného stavu. Tedy pokud by měl jeho hlas znamenat schválení změny zákona, hlasuje proti návrhu (proti změně). Ze stejných důvodů bude také hlasovat proti návrhu nového zákona (zpravidla vládního). Zachováním stávajícího stavu totiž zabrání situaci, kdy by se v parlamentu vytvořila většina založená pouze na jeho hlasu (TAMTÉŽ: 139-140).

Zmíněná pravidla mají svůj původ opět v historických precedencích. Již v roce 1796 se speaker Addington zasazoval o co možná nejdelší diskusi nad spornými záležitostmi.

Speaker Denison pak dal svými rozhodnutími v roce 1861 za vznik zmíněným pravidlům o přidělování *Rozhodujícího hlasu* (MAY, 1844: 420-422).

Podle právních předpisů však není speaker ničím vázán a z titulu poslance může hlasovat dle vlastního uvážení. Uvedená pravidla jsou však začleněna do dokumentu *Erskine May*, kterým by se speaker měl řídit. Zároveň, jelikož se nejedná o právní předpis, je ale pouze na speakerovi, jak daná pravidla aplikuje a zda se jimi bude řídit za jakýchkoli okolností.

Nahlédneme-li do poválečné historie, zjistíme, že situace, kdy je třeba použít *Rozhodujícího hlasu*, se v parlamentu vyskytuje zcela výjimečně (v řádu jednotek za celé funkční období speakera). Příčinu lze nalézt ve velké míře disciplinovanosti poslanců, která ve spojení se zpravidla jednobarevnou vládou zaručuje v mnohých případech hladké přehlasování opozice. V parlamentu navíc existují pozice takzvaných *Whips*, kteří na disciplínu přísně dohlíží. Nastávají však i situace, ve kterých je poslancům ponechána volnost. Čím dál častěji pak lze pozorovat také rebelské chování *back-benchers*. V takových případech pak nastává možnost, že hlasování skončí patem a na řadu přichází právě speakerův *Rozhodující hlas*.

Když hlasování ze dne 27. 5. 1976¹³ skončilo poměrem hlasů 303 ku 303, byl speaker Thomas nucen tento *Rozhodující hlas* použít. Dle zaběhnutých zvyklostí se přiklonil k „*Noes*“ a návrh zákona byl zamítnut (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 1976: vol. 912 [Hansard]). Ve stejné situaci se ocitla i lady Boothroyd, když 22. 7. 1993 skončilo hlasování o části Maastrichtské smlouvy (*A Wrecking Amendment Restoring the Social Chapter to the Maastricht Treaty*) 317 ku 317. Betty Boothroyd pak komoře oznámila: „*The numbers being equal, it is my duty to cast my vote. It is not the function of the Chair to create a majority on a policy issue...In Accordance with precedent, I therefore cast my vote with the Noes*“ (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 1993: vol. 226 column 606 [Hansard]). Tyto poslední precedenty tedy naznačují, že speakeři akceptují zmíněná pravidla, a že je v zájmu zachování své neutrality dodržují.

B. Boothroyd však ve svých pamětech uvádí i případ, kdy byla dle svého svědomí absolutně přesvědčena o nutnosti schválení opoziční změny vládního návrhu, a kdy

---

¹³*Aircraft and Ship building Industries Bill* (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 1976).

reálně hrozil nerozhodný výsledek hlasování. *Rozhodujícího hlasu* však nakonec nebylo zapotřebí, a tak lze jen spekulovat o tom, jak by se předsedkyně komory zachovala (BOOTHROYD, 2001).

3. Volba speakera

3.1. Vhodný kandidát

Aby někdo vůbec mohl pomýšlet na kandidaturu do tohoto úřadu, musí splňovat celou řadu parametrů. Speakerem House of Commons se může stát jen osoba, která je členem této komory. Základním předpokladem je tedy vítězství v jednomandátovém volebním obvodu v rámci jednokolové většinové volby (*First Past the Post*) do dolní komory parlamentu (*General Election*) (HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE, 2012).

Vzhledem k výsadním pravomocem úřadu, ale i neutralitě, jež je od speakera očekávána, bývá debata nad vhodným kandidátem velice intenzivní. V podstatě lze říci, že poslanci se zajímají o všechny vlastnosti navrhované osoby s výjimkou jediné – stranické příslušnosti. I přesto, že si tuto situaci neumíme představit snad v žádné jiné zemi, stranická příslušnost při výběru kandidáta zde nehraje téměř žádnou roli. Neexistuje zde ani žádné pravidlo, tradice a už vůbec ne právní předpis, podle kterého by se například střídali speakerův stranický původ. Nahlédneme-li do minulosti, zjistíme, že většina speakerů pochází z Konzervativní strany. Ani po roce 1965, kdy se stranický původ speakerů začal častěji proměňovat, však nelze tvrdit, že by stranická příslušnost měla vliv na jeho zvolení. Co je však z mého pohledu mnohem zásadnější, je fakt, že nelze nalézt zřetelnou souvislost mezi původní speakerovou stranickou příslušností a parlamentní většinou. Tabulka č. 1. ukazuje, že po historicky prvním zvolení labouristického speakera se již stranický původ proměňuje. Nelze však říci, že by se tak dělo pravidelně a v přímé souvislosti s tím, která strana má v komoře většinu. Z poválečné historie lze ještě vyčíst dvě skutečnosti. Bez ohledu na onu parlamentní, a tudíž i vládní většinu nebyla narušena tradice znovuzvolení. Lze tedy konstatovat, že prozatím každá vláda respektovala stávajícího speakera a potvrdila jej ve funkci i případech, kdy byl jeho stranický původ odlišný. Druhým faktem je, že ani přes

stoupající zastoupení minoritních stran v parlamentu zatím nenastala situace, kdy by byl speakerem zvolen zástupce některé z těchto stran.

Skutečnost, že obě hlavní parlamentní strany zatím nepřipouští debatu o „*minoritním*“ speakerovi, tak částečně narušuje tvrzení, že na výběr kandidáta nemá vliv jeho stranická příslušnost. Navíc, jak ukazuje graf č. 1, lze podobný trend pozorovat i v minulosti. Od roku 1801 pocházeli speakeři pouze z hlavních parlamentních stran té doby. Skutečnost, že nejvíce speakerů je konzervativního původu však lze přisoudit zejména tomu, že tato strana působí v parlamentu nejdéle.

Na druhou stranu lze v průběhu volby speakera pozorovat ještě jednu zvláštnost, která naopak dokládá nadstranickost celého aktu. Často totiž nastává situace, kdy se souboj o post speakera odehrává pouze mezi kandidáty z jedné parlamentní strany. Tak tomu bylo například při poslední volbě nového speakera v roce 2009, kdy proti sobě stáli dva členové Konzervativní strany, John Bercow a George Young. Sám Young se o zvolení ucházel již v roce 2000. I přes podporu lídrů obou partajních táborů však ani v jedné volbě neuspěl. To je jen dalším důkazem, že stranická politika při tomto aktu nemá zásadní vliv. Navzdory jinak stabilní stranické disciplíně totiž spojili síly parlamentní *back-benchers* a dokázali na post speakera dosadit osobu, jejíž kandidatura nevzešla ze zákulisních jednání lídrů parlamentu. Vývoj úřadu v poválečném období bude podrobněji zkoumán v kapitole 4.6.¹⁴

---

¹⁴Viz kapitola Důležité mezníky ve volbě speakera v poválečném období

Tabulka č. 1: Srovnání stranického původu speakera s parlamentní většinou od r. 1965

Rok	Parlamentní většina	Stranický původ speakera	Rok	Parlamentní většina	Stranický původ speakera
- 1965 ¹⁵	¹⁶	Conservative Party (od roku 1928)	1988	Conservative Party	Conservative Party
1965	Labour Party	Labour Party	1989		
1966			1990		
1967			1991		
1968			1992		
1969			1993		
1970	Conservative Party	Conservative Party	1994		
1971			1995		
1972			1996		
1973	Labour Party¹⁷	Labour Party	1997		
1974			1998		
1975			1999		
1976			2000		
1977			2001		
1978			2002		
1979			2003		
1980	Conservative Party	Conservative Party	2004		
1981			2005		
1982			2006		
1983			2007		
1984			2008		
1985			2009		
1986			2010-		
1987			Coalition ¹⁸		
					Labour Party
					Conservative Party

¹⁵Do roku 1965 pocházel speaker z Conservative party. Posledním speakerem z jiné strany byl do té doby John Whitley, zvolený v roce 1921. Od roku 1801 zde bylo pouze 7 speakerů, kteří nebyli konzervativního původu.

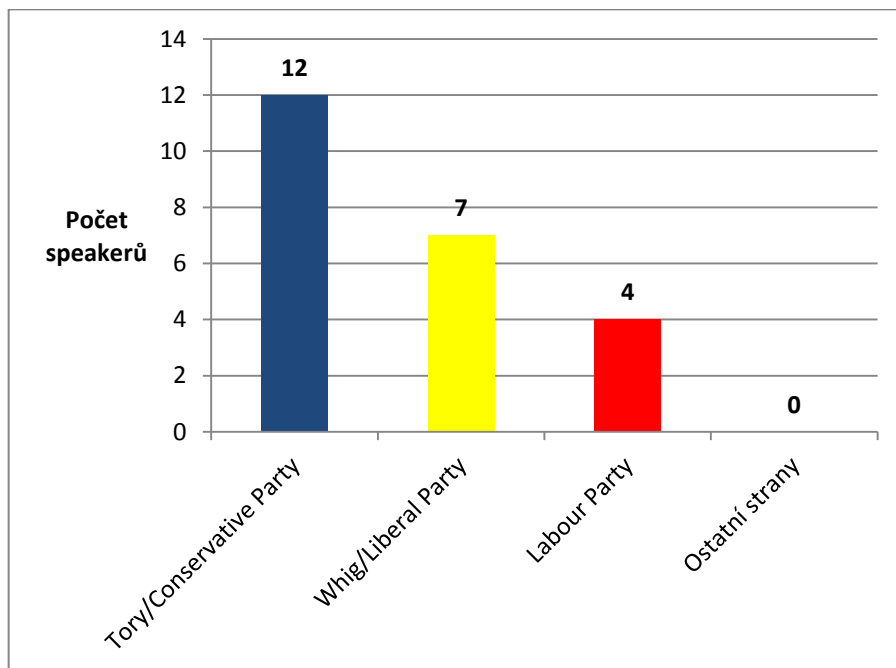
¹⁶Mezi lety 1928 – 1965, kdy sněmovně předsedali pouze konzervativní speakeri, se parlamentní většina proměňovala. I v době, kdy měla parlamentní většinu Labour Party, se však stranický původ speakera neměnil.

¹⁷V tomto roce se konaly dvoje volby. V únoru nezískala žádná ze stran většiny, a v říjnu se tak konaly volby předčasné. Po nich získala parlamentní většinu Labour Party.

¹⁸Současnou parlamentní většinu, ze které vzešla koaliční vláda, tvoří Konzervativci (Conservative Party) a Liberální demokraté (Liberal Democrats).

Graf č. 1: Stranický původ speakerů od roku 1801¹⁹

Aby mohl mít kandidát reálnou šanci na zvolení do úřadu, musí u svých kolegů vzbuzovat autoritu a respekt, který získá jen několikaletou praxí a činy v průběhu svého kariérního vzestupu v komoře (SEAWARD, 2010: 136). Tak například Lady Boothroyd působila jako řadová poslankyně již od roku 1973, tedy 19 let před zvolením do funkce speakera. Její následovník Michael Martin, mimochodem první katolický speaker, byl řadovým poslancem dokonce 21 let. 20 lety parlamentní praxe se mohl chlubit i speaker Weatherill. Jedním z rekordmanů poválečného období je pak bezesporu Selwyn Lloyd, který se předsednického postu ujal až po 26 letech strávených ve sněmovně. Na opačné straně spektra pak stojí současný speaker Bercow, který úřad řadového poslance zastával „pouze“ necelých 13 let.

Postupem času se pak požadavky poslanců na vlastnosti speakera měnily dle dané situace. V padesátých letech zde tak například byly odlišné názory na to, zda se nestranným speakerem může stát osoba, jež působila ve vysokých vládních funkcích. V předválečné historii nalezneme pouze speakera Peela (1884) a Lowthera (1905), kteří dříve řídili vládní resorty. Debata na toto téma ve Westminsteru eskalovala v roce 1956, kdy byl do funkce zvolen bývalý ministr zahraničí spojený se Suezskou krizí, Selwyn Lloyd. Tento spor byl navíc poznamenán již předchozí volbou (1951), kdy byl do této

¹⁹ Stranický původ speakerů byl relevantními zdroji zaznamenáván až od vzniku Spojeného království, tedy od roku 1801.

pozice zvolen William Morrison, který v minulosti usedl hned do 6 ministerských křesel. Zřejmě díky těmto dvěma postavám nakonec převážily názory křídla reprezentovaného mimo jiné Sirem Donaldem Limonem (bývalý *Clerk of the House*), který naopak vidí jistou podobnost mezi pozicí na Whitehallu a úřadem speakera. Dokonce tvrdí, že zkušenost s řízením ministerstva je nespornou výhodou ve výkonu funkce, která řídí chod komory (LABAN, 2013: 42-43). Osobně zde však vidím jistou kolizi v tom, že si parlament za svého ochránce zvolí politika, jež dříve hájil zájmy exekutivy, a to často i proti legislativní moci.

Bez ohledu na tato dílčí kritéria vhodnosti kandidáta musí daná osoba získat podporu a důvěru napříč politickým spektrem, a ve svém kandidátském projevu pak komoru ujistit, že v případě zvolení dostojí všech závazků včetně striktní nestrannosti. V konečné fázi totiž sami poslanci rozhodnou o tom, kdo se stane speakerem, a komu tak dají do rukou moc, jež je bude chránit, ale zároveň i limitovat (ROSKELL, 1965: 34).

Právo komory na zvolení „*vlastního*“ speakera je nezpochybnitelné, nicméně názor, že vhodný kandidát vzejde ze zákulisních partajních jednání, není zcela nelegitimní. Nahlédněme proto opět do minulosti. Je známo, že o kandidatuře W. Morrisona a jeho následném zvolení se místo v parlamentu rozhodlo na Downing street. Winston Churchill jako tehdejší premiér (1951) dokonce Morrisonovi post speakera sám nabídl. S přihlédnutím k této skutečnosti se lze domnívat, že výraznou roli ve výběru nejvyššího legislativního představitele sehrává dokonce i kabinet, tedy exekutiva. Opačného názoru je například bývalý speaker King (ve funkci v letech 1965 – 1971), který uvedl, že volba a celý proces výběru kandidátů je plně v rukou komory. Na podporu jeho tvrzení dodávám, že od 70. let zde bylo několik speakerů z řad *back-benchers*, tedy poslanců, kteří nejen že se nenachází ve vyšších patrech stranické hierarchie, ale v mnoha případech tvoří i částečnou opozici lídrům strany. Několik posledních voleb tak nasvědčuje, že speaker je nejen *de iure* ale i *de facto* volen poslanci, kteří do tohoto úřadu dokáží prosadit „*svého*“ kandidáta (LABAN, 2013:266-267).

3.2. Volba speakera na půdě sněmovny

První zmínku o volbě speakera nalezneme v roce 1384 (LAUDY, 1964: 138-140). Až do dnešní doby pak zůstala volba (až na některé detaily – viz níže) nezměněna. Samotnou volbu speakera lze rozdělit do několika podoblastí: a) volba nového speakera b) obhajoba poslaneckého mandátu speakera c) obhajoba mandátu speakera ve sněmovně. Vzhledem k tomu, že faktická podoba všech těchto tří aktů je dramaticky ovlivněna zvykovým právem a tradicemi, je pro jejich vysvětlení nutné zaměřit se na průběh a výsledky minulých voleb, stejně jako na historické precedenty, které podobu celého mechanismu formovaly. Pro pochopení procesu volby je však logicky nutné uvést i procedurální postup volby a jeho reformy, které upravují *Standing Orders*, tedy zákonné normy.

Procedurální postup se za zhruba 700letou historii volby mnohokrát změnil, nicméně základní rysy zůstaly zachovány. Současnou podobu systému volby ovlivnily a ovlivňují změny, ve které vyústily debaty po jednotlivých volbách v poválečném období (zejména v roce 1972 a 2001). Stávající podobu pak upravuje norma, kterou vypracovala procedurální komise sněmovny, a která byla poprvé užita při zatím poslední volbě v roce 2009²⁰.

Speaker je volen plénem vždy po parlamentních volbách – tedy na začátku takzvaného *Parlamentu*²¹, anebo v případě, že se post speakera uvolní (ROSKELL, 1965: 59).

Vzhledem k absenci předsedajícího (speakera), bývali vedením volební schůze pověřováni úředníci (*Clerks*). Tato skutečnost však vyvolávala jisté kontroverze, jelikož nevolení úředníci vzbuzovali obavy z možné podjatosti a ovlivňování jednání ve prospěch některého z kandidátů²². Po volbě konané 12. 1. 1972 se tak komora rozhodla schválit návrh Sira Rodina Turtona (Conservative Party), podle kterého předsedá této schůzi buď odcházející speaker nebo poslanec, který je ve funkci nejdéle bez přerušování (*Father of the House*). V pozici odcházejícího speakera však předsedal schůzi pouze

---

²⁰Volba proběhla také v roce 2010, nicméně tehdy se jednalo o znovuzvolení speakera. Tento akt se řídí odlišnými pravidly – viz níže. HOUSE OF COMMONS PROCEDURE COMMITTEE, (2009).

²¹Termínem *Parlament* je myšleno období mezi jednotlivými volbami do House of Commons (*General Election*), od roku 2011 je volební období, a tedy i trvání parlamentu fixně stanoveno na 5 let, skládá se z jednotlivých zasedání – *sessions*, neboli parlamentních roků.

²²*Clerks* jsou nevolení úředníci. Z tohoto důvodu zde byly pochybnosti o jejich nezaujatém řízení volby speakerů.

Selwyn Lloyd. Od dob jeho nástupce, George Thomase, pak schůzi předsedal vždy *Father of the House*. *Father of the House* nahradí odcházejícího speakera v případě, že speaker na svůj post rezignuje před parlamentními volbami (ke dni ukončení *Parlamentu*) či při letním období „*parlamentních prázdnin*“. Tradičně totiž již nepokračuje ani ve funkci poslance, a tudíž by ani z titulu bývalého speakera nemohl sněmovní jednání řídit (LABAN, 2013: 44).

Kandidáta může navrhnout 12 – 15 poslanců, přičemž alespoň 3 musí být z odlišné politické strany, než ze které pochází kandidát. V den volby jsou pak kandidátní listiny předány na *Table Office*, kde je posouzena jejich formální správnost a poté začíná samotná volba (HOUSE OF COMMONS PROCEDURE COMMITTEE, 2009; 7-8).

Účastní-li se volby pouze jeden kandidát, je předsedajícím (v novodobé praxi *Father of the House*) vyvolán a potvrzen v úřadu jako *Speaker-elect*. Podobná (nikoli však shodná!) situace nastává v případě obhajoby mandátu speakera (viz níže).

Je-li kandidátů více, losem, nad kterým dohlíží úředníci (*Clerks*), se určí pořadí kandidátských projevů. Tato skutečnost vychází také ze zmíněné reformy v roce 2001 a ruší tak právo předsedajícího na určení pořadí kandidátských projevů dle vlastního uvážení.

Speaker je od roku 2009 volen tajně. O zavedení tajné volby se debatovalo již ve zmíněném roce 1972, nicméně schválena byla až v rámci změn v roce 2001. Tato změna dodnes v parlamentu vyvolává rozpory, o čemž svědčí i hlasování o zpětném zavedení volby veřejné. Tento návrh však o 2 hlasy těsně neprošel. (TAMTÉŽ, 2009:10-11).

Vzhledem k nárůstu počtu kandidátů je od roku 2009 pro volbu používán STV systém (*Single Transferable Vote*). Volba se tak skládá z jednotlivých kol, kdy postupně odpadá kandidát s nejmenším počtem hlasů a zároveň každý další, který nezíská alespoň 5% hlasů. Tento systém se však používá jen v případě, že se volby účastní více než 2 kandidáti. V zatím jediné takto konané volbě (2009) se konala 3 kola (TAMTÉŽ, 2009: 7-8; 18). Vítěz volby je pak předsedajícím potvrzen ve funkci jako *Speaker-elect*.

Následující den jsou svolány jak House of Commons, tak House of Lords. Poslanci se vše se zvoleným speakerem (*Speaker-elect*) přemístí do horní komory, kde proběhne oficiální (dnes v podstatě symbolický) ceremoniál, při kterém je speaker

potvrzen ve funkci. Předsedovi Královské komise Lordů (*Lords Commisioners*) je oznámen výsledek volby. Tento výsledek pak zástupci Královské komise Lordů tlumočí panovníkovi, který má nezpochybnitelné právo zvoleného kandidáta odmítnout či potvrdit ve funkci. Pokud panovník udělí souhlas (*Royal Approbation*), předseda Královské komise Lordů oznámí stanovisko panovníka zvolenému speakerovi. Speaker pak prostřednictvím zmíněné komise požádá panovníka o akceptování a garantování práv parlamentu (svoboda projevu, imunita poslanců, přístup k panovníkovi, apod.). Panovník obratem ujistí speakera, že tato práva bude respektovat a speaker s poslanci se odebere zpět do dolní komory, kde se naplno ujme úřadu. Dle právních předpisů je délka jeho mandátu shodná s dobou trvání jednoho *Parlamentu* (tedy od jeho ustanovení do rozpuštění) (MAY, 1844: 151).

3.3. *Obhajoba poslaneckého mandátu speakera*

Po rozpuštění a následném ustanovení parlamentu nového je speakerovi umožněno mandát opakovaně obhajovat. V praxi je obhajoba mandátu standardní situací a je opět silně spjata s tradicí (viz níže).

Usiluje-li speaker o znovuzvolení, musí nejprve obhájit samotný poslanecký mandát. V parlamentních volbách (*General Election*) pro něho dle zákona platí naprosto stejné podmínky jako pro ostatní kandidáty. Dokument *Erskine May*, který stojí na pomezí mezi právně závaznou normou a soupisem tradičních zvyklostí, stejně jako odborná literatura (viz LABAN, 2013; LAUDY, 1964 či ROSKELL, 1965) a zejména praxe samotná však definují takzvaný volební *Obvod speakera* (*Speaker Constituency*).

Tento volební obvod má pak dle zaběhnutých tradic několik odlišností.

Předně je nutné říci, že *Obvodem speakera* je myšlen ten obvod, ve kterém dosavadní speaker usiluje o znovuzvolení. Místo stranické příslušnosti pak kandiduje pod statutem „*Speaker seeking re-election*“. *Obvodem speakera* v žádném případě není obvod, kde by některý z kandidátů deklaroval, že se po případném zvolení bude ucházet prvně o post speakera. Je tedy zřejmé, že v případě, kdy dosavadní speaker nehodlá znovu kandidovat a svou funkci ukončí v řádném termínu (tedy s ukončením parlamentu), se *Obvod speakera* v následujících volbách nevyskytuje.

Stejně jako speaker samotný, nemá dle zákona ani *Obvod speakera* odlišné postavení. Následující události, jež se v tomto obvodu odehrávají, jsou tak založeny pouze na tradičním a zvykovém právu, a jak bude dále uvedeno, ne vždy byla tato tradice dodržována. Unikátní gentlemanská dohoda a zvyk, který je v současné době absolutně naplňován, předpokládá, že žádná z hlavních politických stran nevyšle do tohoto obvodu protikandidáta, a tím tak speakerovi usilujícímu o znovuzvolení umožní hladkou obhajobu poslaneckého mandátu. V tomto obvodu zpravidla kandidují jen zástupci menších stran, ale nejednou (viz níže) zde byla tato tradice narušena a souboje o mandát se zúčastnily i strany velké. Neustále je zde tak zachována legitimní možnost občanů na výběr zástupce jejich obvodu. Jak se v minulosti ukázalo, sami občané se zasadili o dodržování této tradice a pokusy Labouristů o její zrušení odmítli. Kritika nedemokratičnosti této volby je odvrácena zejména tím, že speaker se těší téměř absolutní důvěře nejen poslanců, ale i občanů, pro které je ctí bydlet v obvodě, který je reprezentován tak prestižní postavou (BERCOW, 2013 [rozhovor]).

3.4. Znovuzvolení speakera ve sněmovně

Po ustanovení nového parlamentu je volba speakera prvořadou záležitostí. Pokud se předchozí speaker rozhodl neobhajovat mandát (a dle tradice se tak již neucházel ani o mandát poslance²³), probíhá volba speakera nového přesně podle výše uvedeného postupu. Usiluje-li však speaker o znovuzvolení a poslanecký mandát v souladu s tradicí obhájí, nastává v komoře speciální situace, která je již právními předpisy zohledněna (zejména *Standing Order 1*).

Standing Order 1A říká, že pokud se speaker minulého parlamentu vrátí do sněmovny a hodlá se znovu ucházet o tuto pozici, je předsedajícím neprodleně položena otázka, zda si sněmovna přeje znovuzvolení speakera. Podle *Standing Order 1B* pak následuje tajná volba. V praxi se však od tajné volby opouští, jelikož i zde probíhá hlasování klasickým způsobem, kdy předsedající nejprve položí otázku a vyzve ty, kteří zastávají souhlasné stanovisko, aby zvolali „aye“, v opačném případě pak „no“. Uváží-li předsedající (jedině při této události není předsedajícím speaker či jeho zástupce), že

---

²³V opačném případě by se totiž jako poslanec znovu zapojil do politických debat, a tím by narušil svůj závazek o neutralitě. Situace, kdy by speaker byl zvolen zpět do sněmovny a neucházel se o post speakera znovu, je vysoce nepravděpodobná. Možnost, že by speaker nedokázal obhájit svůj poslanecký mandát, je dnes již také rovněž velmi nepravděpodobná.

jeden z názorů je v drtivé převaze, rozhodne o výsledku hlasování rovnou (GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS, 2009: Standing Order 1). Dle tradice je obhajoba speakerova mandátu potvrzena téměř stoprocentní většinou hlasů. Teoreticky je možné, že rozhodnutí nebude jednoznačné, a tudíž by se konala zmíněná tajná volba. Pokud by ani tato volba nepotvrdila bývalého speakera v úřadu, což vysoce nepravděpodobná situace, konala by se volba nová, dle výše uvedeného postupu (HOUSE OF COMMONS PROCEDURE COMMITTEE, 2009: 23-25).

K celé problematice znovuzvolení speakera bych rád upozornil, že okamžik, kdy speaker usiluje o obhajobu poslaneckého mandátu, je snad jedinou chvílí, kdy je tento aktér více poslancem než speakerem. Odlišnost obou těchto (na první pohled shodných a zároveň vzájemně si neodporujících) funkcí, které předseda House of Commons vykonává bude rozvedena v závěrečné kapitole Speaker vs. poslanec.

3.5. Pokusy o narušení tradice znovuzvolení

Po historickém vítězství Labour Party v roce 1945 byl Clifton Brown (speaker končícího parlamentu) přesvědčen, že nový *Prime Minister* prosadí speakera pocházejícího z Labour Party. Clement Attlee však neviděl důvod, proč by měl porušit tradici a i přes triumf ve volbách neusiloval o Brownovo sesazení. Tento krok, který později Brown označil jako „*amazing political generosity*“ se stal precedentem, jenž se měl stát základním stavebním kamenem pro upevnění a definitivní obnovení tradice znovuzvolení speakera (LABAN, 2013: 36). V polovině padesátých let se však v Labour Party objevují první výrazní odpůrci této tradice, jež se na několik desítek let stala ohniskem sporů mezi oběma stěžejními stranami v parlamentu.

První náznak porušení zvyku, podle kterého je dosavadnímu speakerovi usnadňována obhajoba mandátu prostřednictvím absence protikandidátů v parlamentních volbách a následného symbolického potvrzení v úřadu na půdě sněmovny, se však objevil již v roce 1935. Dlouholetou tradici tehdy porušili Labouristé, kteří do obvodu speakera vyslali protikandidáta²⁴. Od tohoto okamžiku se pak až do 90. let speakeři konzervativního původu potýkali ve svém obvodu s

---

²⁴Proti speakerovi E. Fitz Royovi kandidoval v obvodu Daventry T. Barnesem z Labour Party. (UK GENERAL ELECTION RESULTS NOVEMBER 1935).

protikandidáty. Považuji za důležité zde zdůraznit několik faktů. V průběhu celého tohoto sporu nominovala protikandidáty pouze Labouristická (případně Liberálně demokratická – viz níže) strana. Konzervativci, věrní tradicím, se nad tento partajní boj dokázali povznést a nikdy kandidáta proti speakerovi labouristického původu nenominovali. Na částečnou podporu Labouristů lze uvést, že v průběhu celého sporu zde byli pouze dva speakeri, jež pocházeli z Labour Party. Nelze tudíž s jistotou tvrdit, že by se Konzervativci postupem času (se zvyšující se frekvencí labouristických speakerů) nezachovali podobně. Za narušením této tradice však jednoznačně stojí Labouristé.

I v již zmíněném roce 1945 byl proti speakerovi Brownovi vyslán protikandidát z Labour Party. Zvolení Browna do sněmovny však Atlee respektoval a navíc (jak již bylo uvedeno) se pokusil o obnovení této tradice, když se důrazně zasadil o jeho znovuzvolení v komoře.

Další „*souboj o tradici*“ se odehrála o deset let později, kdy proti speakerovi Morrisonovi vyslali Labouristé regionálního kandidáta C. D. Coxe. Zřejmě i díky příspěvku premiéra Anthonyho Edena občané tradici těsně uhájili, když od nich Morrison v obvodu Cirencester/ Tewkesbury obdržel o pouhých 12 978 hlasů více než Cox (UK GENERAL ELECTION RESULTS MAY1955).

Situace eskalovala v roce 1964, když nedisciplinovanost a odpor k tradicím levicových stran vyústil ve vyslání dokonce dvou protikandidátů. Kromě Labouristů se tak do sporu zapojili i Liberální demokraté. Speaker Foster však mandát uhájil (UK GENERAL ELECTION RESULTS OCTOBER1964 [obvod City of London and Westminster]).

Konzervativci, věrní tradicím, a to i přes levicové snahy o jejich zničení, nepostavili protikandidáta ve volbách v roce 1966, kdy o znovuzvolení usiloval první labouristický speaker Dr. Horace King. King svůj mandát obhájil ještě ve volbách v roce 1970, a i tehdy demonstrovali Konzervativci svůj zájem na zachování tradice (UK GENERAL ELECTION RESULTSMARCH 1966 resp. JUNE 1970 [obvod Southampton]).

Kingův konzervativní nástupce Selwyn Lloyd v roce 1974 opět čelil oběma konkurenčním táborům, tedy jak protikandidátovi z řad Labouristů tak i Liberálních demokratů. Lloyd v pamětech dodává, že nejstarší labourističtí poslanci byli proti

zrušení tradice. To může znamenat, že starší Labouristé byli konzervativně laděni i přes svou levicovou ideologii. To však již nebylo v souladu s novým razantním liberálním křídlem strany. Selwyn Lloyd však volbu ovládl, a tradice tak ani tehdy nebyla porušena.

George Thomas byl druhým Labouristou v úřadu. Ani proti němu však Konzervativní strana nepostavila protikandidáta, když začátkem 80. let usiloval o znovuzvolení (LABAN, 2013: 56).

Rok 1987 pak konečně předznamenal jisté „umoudření“ v řadách Labour Party. Speaker Weatherill sice ještě čelil labouristickému kandidátovi, nicméně tento protikandidát již nebyl podporován poslanci, ale pouze londýnskou organizací strany. Weatherill tento „akt vystřízlivění“ levicových poslanců později okomentoval takto: „*It is a myth that the Speaker gets a free ride*“. Jeho slova se potvrdila, jelikož počínaje následující volbou zatím žádná relevantní parlamentní strana nepostavila v *Obvodu speakera* protikandidáta. Zatím poslední Labourista Michael Martin sice čelil protikandidátovi SNP (Scottish National Party) ve svém obvodu v Glasgow, nicméně obavy se nenaplnily a protikandidát obdržel marginální počet hlasů. Martin bezpečně obhájil mandát i ve volbách v roce 2005.

Symbolický test přišel v roce 2010, kdy mandát obhajoval současný, původem konzervativní speaker Bercow. Příčinu hladkého znovuzvolení můžeme na jednu stranu vidět v tom, že Bercow kandidoval za konzervativní obvod Buckingham, kde by vyslání protikandidáta nemělo opodstatnění. Nesporným faktem však zůstává, že se po dlouhých 65 letech stal prvním konzervativním speakerem, proti kterému nebyl vyslán labouristický ani liberálně demokratický kandidát (LABAN, 2013: 57-59).

Celkově lze tedy poznamenat, že ani v takto „nejistých“ dobách se nepodařilo tradici narušit. Proti konstatování, že po dobu celé 700leté historie volby speakera se vždy tento zvyk dodržel, však stojí časté precedenty z dávné minulosti, kdy se speakerům mandát obhajovat nedařilo či o to často ani neusilovali.

Jistě se však nebudu mýlit, pokud prohlásím, že tradice znovuzvolení speakera patří v současnosti k těm nejvýraznějším. Vždyť poslední speaker, který nedokázal obhájit svůj mandát, byl Manners-Sutton, kterého v roce 1835 porazil kandidát Liberálů (*Whigs*). Tento rok se však stal důležitým milníkem, jelikož neúspěch speakera

v parlamentních volbách se stal podnětem pro horečnou diskuzi o tom, jak má být funkce speakera koncipována. Výsledkem jednání byla historická dohoda tehdejších Konzervativců (*Tories*) a Liberálů (*Whigs*), která upřednostňovala kontinuitu úřadu speakera před stranickým soupeřením o zisk mandátu. Funkce se tak definitivně stala striktně nadstranickou, výměnou za to, že k již zvolenému speakerovi bude chovat respekt celé politické spektrum. (HOUSE OF COMMONS PROCEDURE COMMITTEE, 2009: 23-24).

3.6. Důležité mezníky ve volbách speakera v poválečném období

26. 10. 1965 byl zvolen historicky první speaker pocházející z Labour Party, Horace King. Ironií osudu však bylo, že Labouristé několik desítek let usilovali o pozici speakera, avšak po parlamentních volbách v roce 1964 měli jen těsnou převahou pouhých čtyř hlasů (BBC, 1997). Zvolením Kinga do pozice nestraničného speakera, tak vlastně sami sobě uškodili. Je tedy zjevné, že v den, který se zapsal do dějin Labour Party, by většina Labouristů uvítala konzervativního protikandidáta. Prestiž úřadu speakera však zvítězila.

V roce 1983 Margaret Thatcher neuspěla se svým nominantem, a ve volbě zvítězil kandidát *back-benchers* Jack Weatherill. Poprvé v historii tak převážil vliv řadových poslanců nad dohodou lídrů obou nejsilnějších stran. Rok 1992 přinesl otevřený souboj na půdě parlamentu. Z diskutovaných jmen nakonec vzešli Peter Brook (Conservative Party, v té době vládní strana) a Betty Boothroyd (Labour Party). Poměrem 372 ku 238 hlasům nakonec zvítězila kandidátka opozičních Labouristů, a 27. 4. se tak stala první a zatím poslední ženou na pozici speakera (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 1992a; vol. 1 – Election of Speaker).

Volba z 23. 10. 2000 přinesla novou skutečnost. O post se totiž ucházelo hned 12 poslanců ze třech stran. Po 7 hodinové volbě pak Edward Heath (*Father of the House*) konečně mohl potvrdit vítězství Michaela Martina. V důsledku této volby byla ustavena již zmíněná komise, která připravila volební reformu (viz výše – současná podoba volby), jež vešla v platnost o rok později a prvně byla užita v roce 2010. Již dříve

diskutované zavedení losování jednotlivých projevů kandidátů bylo důsledkem Heathova kontroverzního postupu právě při volbě v roce 2000²⁵.

Předem ohlášená rezignace M. Martina v červnu 2009 poskytla poprvé příležitost k určité formě volební kampaně. Jak Laban vystihl: „*The contest for the Speakership is now as fiercely and ruthlessly contested as any other post in Parliament.*“ Akt zvolení speakera se tak plně modifikoval na opravdový souboj o jednoznačně nejdůležitější volenou funkci v parlamentu. Nový systém volby (viz výše) poslal do „finále“ Johna Bercowa a George Younga (oba za Conservative Party). Bercow, znám svými liberálními názory²⁶, dokázal nalézt podporu u Labour Party, a i přes snahu konzervativních *front-benchers*, nakonec zvítězil poměrem hlasů 322 ku 271 (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 2009: vol. 494 no. 96).

Zatím poslední událost týkající se volby speakera proběhla 18. 5. 2010, kdy John Bercow po parlamentních volbách usiloval o znovuzvolení. Ani historický úspěch Liberálně demokratické strany a vznik koaliční vlády však nepoznamenal zaběhnutou tradici. Po proceduře, kterou předepisuje *Standing Order IA* (viz výše), *Father of the House* dle tradice konstatoval: „*The vast majority of Conservative MPs, along with the opposition parties, cried out “Aye“. I think the Ayes have it*“ (HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES, 2010: vol 1 – Election of Speaker).

4. Délka a ukončení mandátu speakera

4.1. Délka mandátu

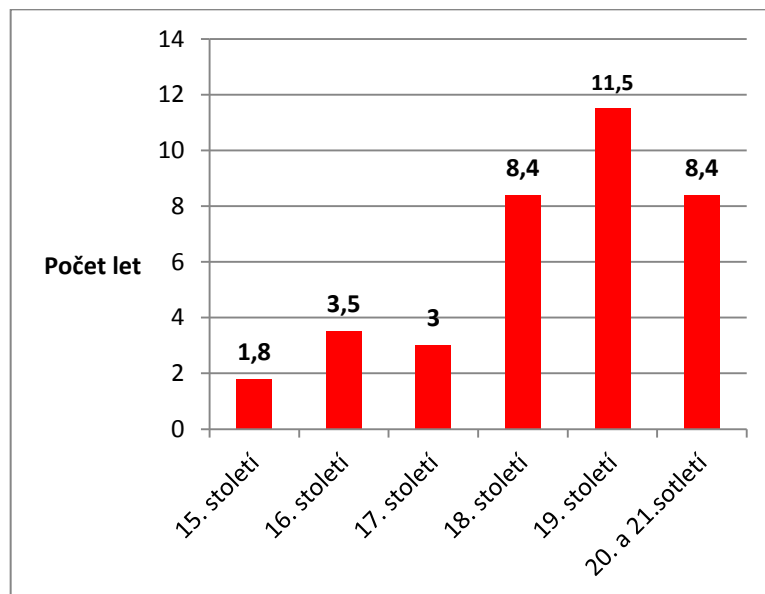
Maximální délka mandátu speakera není stanovena. V případě zachování zvyklostí (jak je tomu v nynější praxi), kdy má obhajoba mandátu pouze symbolický význam, tak není výjimkou, že speaker stojí v čele i několika parlamentů (je tedy ve funkci více volebních období komory) (MARTIN, 2008). Pro ilustraci faktické délky mandátu je dobré představit několik dat uvedených v následujících grafech.

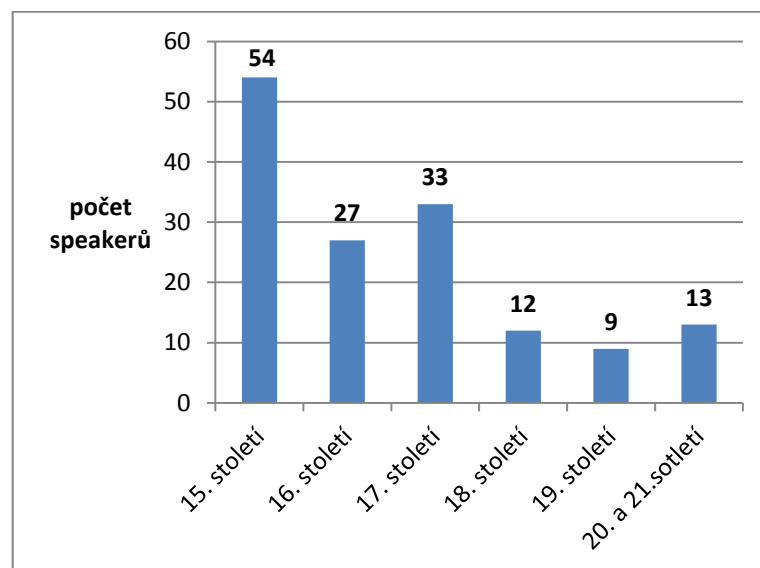
²⁵Heath navíc později odmítl vysvětlit svůj postup s tím, že se jedná o jeho soukromou záležitost.

²⁶Rodina J. Bercowa dokonce otevřeně podporuje Labour Party.

Graf č. 2: Vývoj průměrné délky mandátu speakera²⁷

Graf č. 3: Počet speakerů v jednotlivých stoletích

Jak z uvedených dat vyplývá, průměrná délka mandátu dramaticky vzrostla začátkem 18. století. Nelze však s jistotou tvrdit, že skokové prodloužení mandátu přímo souviselo se vznikem Velké Británie (1707) a s tím souvisejících změn v legislativní moci. Jistotou však je, že narůstající délka mandátu a s tím i logicky se snižující počet speakerů souvisí se skutečností, že od té doby dostává úřad speakerů moderní podobu. Jestliže se mezi 15. – 17. stoletím střídají „mluvčí“ komory i po pár

²⁷Dokumenty o úřadu speakerů ze 14. století jsou velmi kusé, a proto je nelze pro účely porovnání vývoje úřadu považovat za relevantní. Nejsou tudíž uvedeny ani v grafech č. 2 a č. 3.

měsících²⁸, poslední tři století svědčí o změně vnímání postu předsedy komory. Opakovaná obhajoba mandátu, která nositelům funkce zajistila několikaleté působení, by jistě nebyla možná, aniž by se úřad speakera neproměnil v respektovaný institut – tedy do podoby, v jaké tento úřad existuje dnes.

Z celkového počtu 157 speakerů (včetně 9 doložených speakerů ze 14. století) vykonávala více než třetina svůj mandát v 15. století. V následujícím období pak četnost speakerů dramaticky klesala. V současnosti dosahuje průměrná délka mandátu 8,5 roku, přičemž za posledních 110 let usedlo na předsednický post pouze 13 osob.

Absolutním rekordmanem je speaker Arthur Onslow, který mezi lety 1728 – 1761 strávil ve funkci neuvěřitelných 33 let. Za stejný časový úsek se například od roku 1646 do roku 1679 v předsednickém křesle vystřídalo 19 speakerů. Mezi lety 1400 – 1433 jich pak bylo dokonce 26.

Zaměříme-li se pouze na 20. a 21. století, zjistíme, že nejkratší dobu v úřadu strávil paradoxně ten nejzkušenější. Selwyn Lloyd, který před zvolením strávil v komoře již zmíněných 26 let, předsedal sněmovně pouze 5 let. Naopak James Lowther stihl navázat na své předchůdce ze století devatenáctého, když svůj úřad vykonával od roku 1905 a na svou funkci rezignoval až v roce 1921. Jen o rok méně, tedy 15 let, vykonával úřad speaker Fitz Roy (1928-1943).

4.2. Ukončení mandátu

Z výše uvedeného také vyplývá praxe, kdy je mandát v absolutní většině případů ukončen rezignací samotného speakera (MAY, 1844: 64-65). Jak ostatně ukázal výše uvedený (zejména poválečný) vývoj úřadu, jiná možnost ukončení mandátu speakera se v praxi v podstatě nevyskytuje.

Rozhodne-li se tedy speaker ukončit své působení, sdělí rezignaci komoře. Ta jej formálně přijme společně s vyjádřením poděkování za služby, které pro sněmovnu vykonal. Tento akt se zpravidla provádí v rámci ukončení parlamentu. Rozhodne-li se speaker ukončit mandát v průběhu volebního období komory, formální procedura

---

²⁸V roce 1660 se na postu speakera vystřídali dokonce tři osoby (William Say, Harbottle Grimson a Edward Turnour). Poslední jmenovaný však po prosincové volbě vydržel v úřadu, na tu dobu nezvyklých, 10 let.

probíhá shodně s tím, že se nová volba koná v nejzazším možném termínu (TAMTÉŽ). Stejná situace nastává i v případě úmrtí Speakera²⁹.

4.3. *Odvolatelnost speakera*

Jistě nás napadne otázka, zda lze speakera z funkce odvolat či nějak zamezit jeho časově neomezenému mandátu. Praxi nejlépe ilustruje *Erskine May*, který uvádí: „*The Speaker, thus elected and approval, continues in that office during the whole Parliament unless, in the meantime the resigns or is removed by death*“ (MAY, 1844: 151).

Pomineme-li zaběhnuté zvyklosti a dostaneme-li se tak na úroveň čistě spekulativní, zjistíme, že výše uvedená teze není platná jen pro zaběhnutou praxi, ale že odolá i všem právním normám. Jednoduše řečeno, speaker je neodvolatelný. Jak upozorňuje Michael Martin, podle parlamentních právních předpisů, akceptovaných tradic, historických precedentů, dokumentu *Erskine May* ani dle jiných doposud (2014) schválených zákonů nelze speakera odvolat (MARTIN, 2008). A tedy jediná možnost, jak speakera zbavit funkce, je nezvolit jej do čela příštího parlamentu (právo poslanců) nebo jej nezvolit do parlamentu vůbec (právo občanů).

Tato skutečnost má však svá ospravedlnitelná zdůvodnění. Díky neodvolatelnosti je speaker chráněn proti tlakům zejména vládní většiny, která by mohla mít zájem na ovlivňování jeho činnosti. Speaker tak může svou práci vykonávat nezáujatě, a to mimo jiné právě proto, že po svém zvolení není závislý na podpoře poslanců (TAMTÉŽ). Díky neodvolatelnosti je tak maximálně podpořena jeho neutralita.

Jak jsem již předeslal, otázka odvolání speakera je čistě spekulativní. Jsem totiž přesvědčen, že důsledkem existence a aplikování případné právní normy umožňující odvolání tohoto aktéra, by došlo k redefinici tradičního a unikátního postavení speakera, což by mělo jednoznačně negativní vliv na celou, tradicemi protknutou, House of Commons.

V souladu s tradicí je tak v současnosti využívána pouze jedna možnost ukončení mandátu speakera, a to prostřednictvím jeho rezignace, jež je ve většině případů

---

²⁹Poslední Speaker, který ve funkci zemřel, byl Sir Harry Hylton-Foster (2. 9. 1965).

artikulována tím, že již v příštím volebním období tato osoba nekandiduje v parlamentních volbách.

4.4. Role odcházejícího speakera v House of Lords a funkce Lord Speaker

Jak již bylo zmíněno, po ukončení mandátu se speaker, dle zvykového práva, přesouvá do horní komory parlamentu – House of Lords, a zasedá zde po boku *cross-benchers*, kteří se nehlásí k žádné z parlamentních stran. V horní komoře je od roku 2006 zavedena funkce nazývaná Lord Speaker, která je v některých ohledech totožná s rolí speakera komory dolní. *Lord Speaker* plní roli mluvčího a předsedá debatám, nicméně nejzásadnější roli v horní komoře stále zastává *Lord Chancellor*. Podstatou funkce speakera House of Lords je, stejně jako speakera House of Commons, neutralita a nadstranickost. Tato skutečnost předznamenává, že okruh kandidátů na tento post by měl být zúžen na skupinu *cross-benchers*, což potvrzují obě osoby, které tuto funkci zatím vykonávaly. Jak baronka Haymen (ve funkci mezi lety 2006-2011), tak současná předsedkyně baronka D'Souza totiž pochází z tohoto neutrálního tábora. Požadavek neutrality pak doslova vybízí k tomu, aby se speakerem House of Lords stal „*lety prověřený*“ bývalý speaker House of Commons. Situace, kdy by se totožná osoba stala jak speakerem dolní a posléze i horní komory britského parlamentu, ale zatím nenastala. Tato možnost však do budoucna rozhodně není vyloučena.

5. Úřad speakera, jeho zástupci a role úředníků (Clerks)

5.1. Speaker's Office

Kancelář speakera (*Speaker's Office*) napomáhá předsedovi sněmovny s plněním každodenní (zejména administrativní) agendy. V čele této instituce stojí od roku 1735 *Speaker's Secretary* (tajemník speakera). Dalšími představiteli jsou například *Diary Secretary*, který se stará o organizaci speakerova programu (diskuze, semináře, sněmovní jednání) v rámci parlamentu i mimo něj. Speakerovi je k dispozici i

Trainbearer, který zajišťuje jeho dopravu. Existuje zde i *Speaker's Counsel* (rada)³⁰, který plní roli poradního orgánu speakera a celé jeho kanceláře (*Speaker's office*) v právních otázkách (LABAN, 2013: 2).

5.2. *Deputy speakers*

Kromě speakera existují také 3 jeho zástupci (*Deputy speakers*), kteří byli do roku 2010 vybíráni vedením stran zastoupených ve sněmovně. Současní zástupci speakera byli 8. 6. 2010 prvně zvoleni tajnou volbou všemi členy komory. Je však striktně dáno, že v takzvaném *Speakerteam* (speaker a jeho 3 zástupci) bude rovnoměrně zastoupena vláda a opozice. Pochází-li tak například speaker z vládní strany³¹, má tak vláda nárok pouze na jednoho zástupce (*Deputy speaker*) a zbylé dva posty připadnou opozice či opačně. Zároveň platí, že součástí *Speakerteam* je minimálně jedna žena a jeden muž. Vzhledem ke skutečnosti, že od šedesátých let 20. století nepocházel žádný *Deputy speaker* (nemluvě o speakerovi samotném) z minoritní strany, se do budoucna uvažuje o zavedení čtvrtého zástupce speakera, který by reprezentoval stále sílící minoritní strany v komoře.

Funkce prvního zástupce speakera (*Senior Deputy Speaker*) byla mezi lety 1855 - 1967 totožná s funkcí předsedy výboru *Ways and Means Committee*, který projednával daňovou politiku. Po roce 1967 tento výbor zanikl, nicméně, po vzoru anglické tradice, byl název funkce jeho předsedy zachován. Setkáme-li se tedy s formulací *Chairman of Ways and Means* (běžně používané v parlamentu i odborné literatuře), jedná se o pozici prvního zástupce speakera. Jemu jsou pak podřízeni *First Deputy Speaker* a *Second Deputy Speaker* (COMMONS DEPUTY SPEAKERS).

Role *Deputy speakers* spočívá zejména v zastupování speakera při náročných jednáních a debatách ve sněmovně. Rozhodně se však v praxi nesetkáme s tím, že by speaker pověřil své zástupce řízením významnějších debat (*Prime Minister Question Times* apod.). Nelze totiž opomenout, že jeho zástupci nejsou striktně vázáni nadstranickým a neutrálním přístupem. V neposlední řadě jsou zástupci speakera

---

³⁰*Speaker's Counsel* stojí oficiálně mimo *Speaker's office*.

³¹Pochopitelně již členem strany není – viz neutralita speakera. Za tímto účelem je však jeho stranický původ výjimečně zohledněn.

zodpovědní za řízení komise *Speaker's Panel of Chairmen*, tedy skupiny poslanců, kteří se zabývají procedurálními otázkami (TAMTĚŽ).

5.3. *Clerks of the House of Commons*

*Clerks*³² (nevolení úředníci) radí a pomáhají speakerovi, který ze *Standing Orders* lze za dané situace použít či na který precedent z minulosti se lze při rozhodnutí odkázat. Speaker se však mnohdy radou těchto úředníků (*Clerks*) neřídí, jelikož by tím mohl ohrozit svou neutralitu. *Clerk* by měl radit pouze v procedurálních otázkách a speaker musí správně posoudit, zda jeho rada nemá politický podtext. V záležitostech jako určování pořadí mluvčích, ve kterých může být speakerova neutralita snadno zpochybněna, tudíž speaker rady těchto úředníků často ignoruje (SEAWARD, 2010: 137-139).

6. Každodenní agenda Speakera

Funkce speakera je podrobena enormnímu tlaku. Speakerova rozhodnutí napříč celou jeho agendou (řízení zasedání, administrativní činnost, reprezentace komory apod.) jsou bedlivě sledována nejen poslanci, ale i medii a veřejností. Od speakera je očekáván nejen aktivní přístup ke všem oblastem jeho činnosti, ale zejména zachování neutrálního a nadstranického postoje doslova při každém aktu, který vykoná. Jestliže některé jeho činnosti (administrativa, příprava zahraničních jednání, recepce apod.) z velké části koordinuje *Speaker's Office*, zasedání komory vyžadují speakerovu osobní přípravu, které musí věnovat drtivou většinu svého času.

Všední činnost speakera v den zasedání začíná setkáním se sekretářem. Společně diskutují možnosti, které mohou v daný den na zasedání nastat a jak by na ně měl případně reagovat. Poté se koná krátká diskuze s *Clerk of the House*, který speakera seznámí s navrženým programem jednání komory.

---

³²Nejvýše postavený úředník v House of Commons, kterému jsou podřízeni ostatní *Clerks*, je nazýván *Clerk of the House*. Jedná se o jednoho z nejzkušenějších úředníků, který je zároveň titulován jako *Chief executive of the House of Commons*. Tento aktér je jmenován panovníkem a v procedurálních otázkách je pravou rukou speakera.

Následně proběhne porada s jeho zástupci (*Deputy speakers*), při které se diskutuje program zasedání, vybírají se jednotliví mluvčí ze seznamu přihlášených³³ a určuje se jejich pořadí v rozpravách. Jak již bylo uvedeno, speaker se při finalizaci seznamu mluvčích řídí pouze vlastním uvážením a funkce jeho zástupců je pouze poradní. Za účelem zajištění neutrálního postavení však většina speakerů postupuje podle několika zaběhnutých pravidel (kdy bylo poslanci uděleno slovo naposledy, jaký vztah má k diskutované problematice, stranická příslušnost apod.). Ani tento seznam však není pro speakera závazným. Naopak se očekává, že jej při samotném jednání komory bude operativně upravovat tak, aby zajistil možnost adekvátní reakce vládního a opozičního tábora na situaci, kterou před diskuzí nešlo předvídat.

Před zahájením zasedání sněmovny ho pak ještě sekretář informuje o skutečnostech, které se objevily až během dne a proběhnou poslední úpravy v programu jednání, aby se do diskuze mohlo zapojit co největší množství poslanců.

Méně často (zpravidla jednou týdně) pak prezentuje své názory a diskutuje zamýšlené kroky s lídrem vládních poslanců (*Leader of the House*), s předsedy jednotlivých stran, s parlamentními *Whips*, s předsedou vlády (*Prime Minister*) a s dalšími významnými činiteli. V rámci práva parlamentu na přístup k panovníkovi se pak (vyžaduje-li to daná situace) setkává s i monarchou (SEAWARD, 2010: 137-139).

7. Speaker vs. poslanec³⁴

Vezmeme-li v potaz funkci poslance, jehož náplň práce má spočívat v reprezentování a prosazování zájmů voličů daného obvodu a politických názorů strany, za kterou kandidoval a funkci nezaujatého a politicky nestranného speakera, který je však zároveň také poslancem, zjistíme, že si obě tyto části speakerova úřadu v jistém smyslu protirečí. K této problematice, kdy proti sobě stojí dvě normy, které by měly být naplňovány, avšak jedna druhou vylučuje, neexistuje žádné kodifikované pravidlo, jak by měl speaker postupovat.

---

³³Od roku 1960 může speakera požádat o slovo každý poslanec, do té doby byli v praxi vybíráni stranickými *Whips* – viz výše.

³⁴ Tato kapitola čerpá z informací získaných prostřednictvím rozhovoru s Johnem Simonem Bercowem, současným speakerem House of Commons (BERCOW, 2013).

Pro nalezení odpovědi je tedy nutné podívat se do praxe. Současný speaker John Bercow přirovnává svou pozici k úřadu ministrů či dokonce předsedy vlády (*Prime Minister*). Ti jsou rovněž pověřeni výkonem dvou funkcí a v praxi se logicky zabývají vládní agendou více než zájmy svého obvodu³⁵. Zde se však domnívám, že výkon vládní agendy se může shodovat se zájmy voličů. Dostane-li se vládní politika strany do rozporu se zájmy voličů, kteří žádají naplnění volebního programu, lze vinu přičíst jednotlivým politikům a vyvodit z toho důsledky prostřednictvím dalších voleb.

Pozice speakera je odlišná v tom, že výkon jakékoli (!) politiky, tedy i prosazování zájmů svého obvodu, by znamenalo porušení jeho apolitické neutrality (LABAN, 2013: 6-7). Jak uvedl John Bercow, lidé v jeho obvodu (Buckingham) si musí uvědomit, že volí (ve volbách, kdy kandiduje dosavadní speaker usilující o znovuzvolení – viz výše) zástupce nejen svého obvodu, ale zástupce celého parlamentu. Mají právo dát mandát osobě, která bude reprezentovat a chránit celou legislativní moc. Jak již bylo uvedeno, volba v „*Obvodu speakera*“ je i přes některé výjimky symbolickým aktem. Lidé, jak dále tvrdí John Bercow, jsou však hrdí na skutečnost, že mají možnost stvrdit mandát vůdčímu představiteli parlamentu. A jak již bylo rovněž uvedeno, sami voliči odmítli reformní snahy Labouristů o zničení této tradice, když ani v jednom případě v novodobé historii nezvolili kandidáta vyslaného proti speakerovi.

Mimoto existují i historické precedenty, ze kterých vyplývá, že nejen mezi občany, ale i mezi členy komory panuje široký konsenzus na této otázce. Poté, co speaker Michael Martin v rámci diskuze o přistěhovalecké politice prohlásil, že přidělování oprávnění k pobytu by se mělo omezit, ostrá reakce tisku i veřejnosti na sebe nenechala dlouho čekat. M. Martin se totiž stal jediným speakerem v poválečné historii, který komentoval politickou záležitost. Při následujícím jednání se Martin komoře omluvil s tím, že se jednalo o záležitost, která se eminentně týkala jeho obvodu a že vždy byl a je absolutně odhodlaný dále udržovat tradici, podle které se speaker zdržuje politických výroků. V reakci poslanců však kromě akceptování omluvy zaznělo, že nezaujatost speakera není jen tradicí, ale i důležitou součástí celého systému, která musí být nadřazena všem jiným zájmům. Sněmovna tak v podstatě dala najevo, že speaker nesmí být závislý na ničem, tedy ani na zájmech svého obvodu. Jedině tak bude moci představovat vůli celého parlamentu a všeho lidu (LABAN, 2013: 6-7).

---

³⁵Členové kabinetu, včetně premiéra, musí být zároveň členy jedné z parlamentních komor, viz výše.

Jak současný speaker vystihl, každý člověk a zvláště poslanec (speakera nevyjímaje) je nějakým způsobem zaujatý, a má tak přirozeně zájem něco podporovat a prosazovat. Speaker House of Commons má však zájem podporovat a chránit postavení celé komory. „*I am biased in favour of the Parliament.*“ zakončil Bercow (BERCOW, 2013 [rozhovor]).

Závěr

Význam předsedy dolní komory britského parlamentu se po staletí měnil. Přes všechna úskalí však jeho vliv v rámci parlamentu téměř neustále stoupal a jeho dnešní faktický význam a pravomoci daleko převyšují postavení předsedů parlamentních komor v jiných zemích. Na speakera je i dnes nahlíženo jako na postavu, která je garantem demokratického vývoje systému, ale i ochráncem práv a silného postavení parlamentu v rámci kontrolní funkce vůči exekutivě.

Na mnohých praktických příkladech z minulosti i současnosti bylo dokázáno, že speaker své pravomoci aktivně využívá a jeho vysoce autoritativní způsob řízení komory je mezi poslanci respektován. Poválečný vývoj rovněž potvrdil, že sami občané vnímají tento post jako velice zásadní a nepostradatelnou složku systému. Prostřednictvím parlamentních voleb pak dali mnohokrát najevo, že považují za nutné, aby tradiční prvky a zvyklosti, které se váží k tomuto institutu, byly zachovány. Moje práce tak potvrdila základní hypotézu, která předpokládala, že speaker není jen formálně, ale i fakticky významnou postavou. Jsem dokonce přesvědčen, že z výše uvedené analýzy vyplývá, že speaker je jedním z mála tradičních politických aktérů, kteří si dokázali uchovat všechny faktické pravomoci až do dnešní doby. Lze se dokonce domnívat, že v posledních několika letech speakerovo postavení ještě více posiluje, a to zejména proto, že Labouristé rezignovali na pokusy o sesazení speakera v rámci parlamentních voleb, ale i proto, že o post speakera je mezi poslanci stále větší zájem.

V otázce speakerovy nezájatosti a nadstranickosti práce objevila drobné neshody. Hypotézu, která předpokládala, že stranický původ kandidáta nehraje při výběru speakera žádnou roli, se nepodařilo zcela potvrdit. Proti tomuto tvrzení totiž stojí skutečnost, že zatím žádný speaker nepocházel z minoritní parlamentní strany. Uvědomíme-li si však, že s výjimkou posledních let byl počet poslanců menších stran mizivý, nelze tuto skutečnost považovat za zcela relevantní. Zastávám tedy názor, že pozici speakera a proces jeho výběru lze považovat za nadstranickou záležitost, což koneckonců potvrzují i mnohé teze uvedené v této práci (viz kapitola Vhodný kandidát).

Práce rovněž upozornila na některé vlastnosti speakera, jež jsou historického původu, a které dnes budí dojem jistého demokratického deficitu. Zejména bych zde

zdůraznil nemožnost odvolání tohoto aktéra z úřadu. Druhým příkladem je pak upření poslaneckého práva na hlasování, které je však speakerovi kompenzováno prostřednictvím pravomoci takzvaného *Rozhodujícího hlasu*.

Poslední jmenovaná skutečnost již naráží na fakt, že zvykové právo, které se postupem času stalo právní normou, neumožňuje plně vykonávat obě funkce zároveň. Za tímto účelem byly v práci využity informace získané rozhovorem se současným speakerem J. Bercowem. Díky těmto poznatkům práce objasnila, jak je tento problém řešen v praxi.

Celá práce byla koncipována jako průřez všemi zásadními oblastmi a aspekty institutu speakera. Jako taková pak představila tuto funkci jak v rovině deskriptivní, v jejímž rámci byly popsány právně vymezené povinnosti a pravomoci, způsob volby apod., tak v rovině analytické, která zkoumala zejména praktické dopady historického zvykového práva a akceptování těchto norem veřejností, poslanci i speakery samotnými.

Jako poslední důkaz přetrvávající autority, prestiže, respektu a bezmezných úcty, která zajišťuje speakerovi zásadní postavení v rámci celého systému ostrovní monarchie, lze citovat výrok konzervativního poslance Sira Petera Emeryho: „...*I first came to the House, the Speaker was like a High Court judge. One did not speak to him or see him socially*“ (LABAN, 2013: 266).

Summary

The bachelor thesis explored crucial elements of the speakership. The Speaker of the House of Commons is one of the most important actors of the British political system. Despite the fact that speaker's power almost fully depends on traditions and common law, the office is widely respected not only by Members of Parliament but even by the British people. I claim that an exploration of many aspects of the speakership can help to realize how the British political system works itself because both the speakership and the political system are in many cases just based upon the traditions.

The Speaker as a chairman of the House of Commons possess many competences like a power to suspend a Member of the House or a power to decide who can speak in the chamber through which his authority is constantly strengthened. On the contrary, the Speaker has also many duties and responsibilities. The first of all is to be absolutely impartial. Being out of the political agenda is the most significant feature of the speakership but it is also the most difficult commitment for the person who is in the office.

Current speakership is dramatically influenced by history. 700 years ago, the Speaker was only the chairman of the Parliament with any other competences and privileges. But thanks to many persons who have been in the office and thanks to their decisions and acts, the importance and authority of the Speaker have dramatically improved.

The Speaker of the House of Commons has not only a symbolic significance but, in fact, is a crucial parliamentary actor who has a big influence on policy-making process. However, the Speaker must always realize his neutral, non-party and strictly impartial position because the Speaker can only be biased in favour of the Parliament.

Použitá literatura a zdroje

a) Primární zdroje:

GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS. (2007). *A bill to provide for the Speaker of the House of Commons to have power to determine the eligibility of members of the House of Commons to participate in certain legislative and other proceedings of that House*. [House of Commons Parliamentary debates: Weekly Hansard. Issue No. 2082. 11th December to 14th December 2006/House of Commons official report: Parliamentary debates. vol. 454 no. 17 Wednesday]. London: Stationery Office.

GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS. (2009). *Standing Orders*. [online]. London: Stationary Office. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmstords/2/body.htm>.

HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES. (1976). *House of Commons Debate: 27. 5. 1976* [Hansard]. [online] London: House of Commons. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1976/may/27/adjournment>.

HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES. (1992a). *House of Commons Debate: 27. 4. 1992* [Hansard]. [online]. London: House of Commons. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm199293/cmhansrd/1992-04-27/Debate-1.html>.

HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES. (1992b). *House of Commons Debate: 2. 7. 1992* [Hansard]. [online]. London: House of Commons. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmhansrd/vo010914/debindx/10914-x.htm>.

HOUSE OF COMMONS PARLIAMENTARY DEBATES. (2009). *House of Commons Debate: 22. 6. 2009* [Hansard]. [online]. London: House of Commons. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmhansrd/cm090622/debindx/90622-x.htm>.

HOUSE OF COMMONS PROCEDURE COMMITTEE. (2009). *Election of the Speaker and of the Deputy Speaker*. First Report of Session 2009-10. London: The Stationery Office Limited.

b) Sekundární zdroje

Knižní publikace:

BOOTHROYD, B. (2001). *Betty Boothroyd: The Autobiography*. London: Century.

CHISHOLM, H. (1911). Lenthall, William. *In: Encyclopædia Britannica*. Cambridge: Cambridge University Press.

LABAN, M. (2013). *The Speaker. The Office and the Individuals since 1945*. London: Biteback Publishing Ltd.

LAUDY, P. (1964). *The Office of Speaker*. London: Cassell.

MAY, T., E. (1844). *Erskine May Parliamentary Practice*. Erskine May's Treatise on The Law, Privileges, Proceedings and Usage of Parliament. Editor (24. edice): Sir Malcolm Jack KCB PhD, Clerk of the House of Commons. (2011). London: Lexis Nexis.

RATHBUN, B., C. (2008). Interviewing and Qualitative Field Methods: Pragmatism and Practicalities. *In: GOODIN, R., E. The Oxford Handbook of Political Methodology*. Oxford: Oxford University Press.

ROSKELL, J., S. (1965). *The Commons and their Speakers in English Parliaments 1376-1523*. Manchester: Manchester University Press.

SEAWARD, P. (2010). *Speaker and the Speakership: Presiding Officers and the Management of Business from the Middle Ages to the 21st Century*. Malden, Mass: Wiley-Blackwell for The Parliamentary History Yearbook Trust.

THOMAS, T., G. (1985). *Mr Speaker: The Memories of the Viscount Tonyandy*. London: Century.

Elektronické zdroje:

BBC. (1997). *General Election 1964*. [online]. In: BBC. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.bbc.co.uk/news/special/politics97/background/pastelec/ge64.shtml#result>.

DEPARTMENT OF INFORMATION [House of Commons]. (2009). *Speaker of the House of Commons*. Parliamentary Information List. [online]. London: House of Commons Library. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/sn04637.pdf%E2%80%8E>.

HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE. (2011). *The Prime Minister*. [online]. London: House of Commons. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/Prime-Minister.pdf>.

HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE. (2012). *The Speaker of the House of Commons*. [online]. London: House of Commons. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/Speaker.pdf>.

HOUSE OF COMMONS INFORMATION OFFICE. (2013). *Parliament: The Institution*. [online]. London: House of Commons. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/Parliament-the-Institution.pdf>.

HOUSE OF LORDS INFORMATION OFFICE. (2011). *The History of the House of Lords*. [online]. London: House of Lords. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/lords-briefing-papers/15840HoLBriefing-history.pdf>.

MARTIN, M. (2008). *Michael Martin: removing the Commons Speaker*. [online]. In: The Telegraph. [cit. 5. 12. 2013]. Dostupný z: <http://www.telegraph.co.uk/news/politics/3659784/Michael-Martin-removing-the-Commons-Speaker.html>.

PETTIGER, T. (?). *Betty Boothroyd Biography*. [online]. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.biographyonline.net/politicians/uk/betty-boothroyd.html>.

Internetové stránky:

BIRTH OF THE ENGLISH PARLIAMENT. Magna Carta (1215) to Henry IV (1399) [www.parliament.uk]. [online]. Parliament.uk. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/originsofparliament/birthofparliament/keydates/1215to1399/>.

COMMONS DEPUTY SPEAKERS [www.parliament.uk]. [online]. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/principal/deputy-speakers/>.

PARLIAMENT AND CROWN [www.parliament.uk]. [online]. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/how/role/parliament-crown/>.

PRIME MINISTER. *In: Glossary* [www. parliament.uk]. [online]. [cit. 3. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/prime-minister/>.

UK GENERAL ELECTION RESULTS NOVEMBER 1935. [online]. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge35/i06.htm>.

UK GENERAL ELECTION RESULTS MAY 1955. [online]. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge55/i05.htm>.

UK GENERAL ELECTION RESULTS OCTOBER 1964. [online]. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge64/i13.htm>.

UK GENERAL ELECTION RESULTS MARCH 1966. [online]. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge66/i18.htm>.

UK GENERAL ELECTION RESULTS JUNE 1970. [online]. [cit. 10. 4. 2014]. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge70/i18.htm>.

Rozhovory:

BERCOW, J. (2013). [Rozhovor s Rt Hon Johnem S. Bercowem, MP, Speaker of the House of Commons. Rozhovor proběhl 28. 11. 2013 v rámci diskuse Parliament in Practice: Discussion with members of the Parliament, kterou zprostředkovala University of Nottingham]. London: Houses of Parliament, Portcullis House.